

ONZE
VOGELS

53^E JAARGANG N^O 2, FEBRUARI 1992

MAANDBLAD VAN DE NEDERLANDSE BOND VAN VOGELLIEFHEBBERS

De /

ssel

Kweken met de Zwartborstsijjs (*Spinus notatus*)

De zwartborstsijjs is in zijn soort een van de meest interessante sijtsachtigen. Deze vogel bekoort steeds opnieuw door zijn vertrouwelijkheid en actieve levenswijze. Wie dit vogeltje eenmaal gezien heeft, is meteen voor hem gewonnen. Heeft men het geluk een paartje zwartborstsijzen te kunnen bekomen, dan is het een voordeel enige ervaring betreffende de kweek en het houden met en van sijsoorten te hebben. Alhoewel de zwartborstsijjs een robuust vogeltje is, wordt hij bij ondeskundig houden zeer snel te vet. Een goede zaadmengeling is zeer belangrijk. Zelf geef ik dagelijks per vogel 1 1/2 lepel zaadvoer. Ook heb ik tijdens de rui de jonge vogels absoluut zuiver gehouden, teneinde een besmettelijke ziekte te voorkomen.

Voor de kweek moeten de zwartborstsijzen per paar gehouden worden, daar ze hun nestplaats tegen zelfs veel grotere voliërebewoners zeer agressief verdedigen en daardoor zo afgeleid worden dat ze hun eigen broedsel niet meer tot een goed einde brengen. In het voorjaar van 1988 had ik het geluk, bij een handelaar een paar ingevoerde sijzen die zich in een zeer goede toestand bevonden te kunnen kopen. Om te beginnen kregen deze vogels een kistkool als huisvesting, 100 x 40 x 50 cm groot. Begonnen werd met een gewone zaadmengeling, waarna ik stilletjesaan met de groenversterking begon. In hoofdzaak namen ze enkel vogelmuur. Na zes weken aanpassing werden de zwartborstsijzen uitgevangen. Hun toestand was nu werkelijk optimaal (darmen, lever, gevederte, uitwerpselen). Nu werden ze buiten in de grote vrije vlucht bij de andere sijzensoorten gevoegd. Hier hebben ze de zomer en de herfst zonder problemen doorstaan en waren ze goed uitgeruid. Begin november werden ze in een grote binnenvoliëre geplaatst. Midden januari begon de kweek met mijn zwartborstsijzen en nu kwamen ze in een nog grotere binnenvoliëre van 250 x 90 x 220 cm. Deze was behangen met dennetwijgen die wekelijks vervangen werden, op de bodem bevond zich

zilverzand, terwijl ze vitakalk en af en toe een beetje kool en grit toegediend kregen. Er dient ook vermeld te worden dat de voliëre met een daglichtlamp uitgerust is. Ik verhoogde langzaam wekelijks de temperatuur evenals de lichtverhouding. Als nestmateriaal gaf ik kokosvezel, sisal, mos, scharpie en watten. Een gevlochten nestje bekleed met wat groen werd in de voliëre gehangen. Een korte tijd later begon het mannetje te zingen en rond de pop te vliegen. Tot mijn verbazing begon de pop reeds na een paar dagen met de nestbouw. Er werd met het aangeboden materiaal een mooi nestje gemaakt, waarbij voor de afwerking scharpie en watten gebruikt werden. Meestal wordt er 4 dagen na elkaar een ei gelegd waarbij de broedduur 12 dagen bedraagt. Op de 7e of 8e dag worden de jongen geringd met 2.5 mm zodra de eerste uitwerpselen op de nestrand blijven liggen. Zo heeft men de garantie dat de ouders de jongen niet meer uit het nest zullen werpen. De jongen verlieten tussen de 16e en de 18de dag het nest. Nu werden ze nog enkel door de man gevoederd, want kort nadat ze het nest verlieten hadden begon de pop opnieuw te bouwen. Op circa 30 tot 35 dagen kunnen de jongen weggenomen worden om ze in de overgangskool te plaatsen. Door het voor de vogel waar-

schijnlijk zeer goed voeder-aanbod, er wordt hoofdzakelijk gekiemd negerzaad als opfokvoer gegeven, hebben de zwartborstsijzen 4 broedsels verwezenlijkt. Na het afsluiten van het 4e broedsel zaten er 12 jonge vogels op stok, waarvan er 11 goed door de rui kwamen, en er slechts 1 het niet overleefde. Gedurende de opfokperiode verstrekte ik kanariezaad waarvan echter niet veel genomen werd, daar gekiemd negerzaad steeds de voorkeur kreeg. Ook werd graag wat andijvie, muur, paardebloembladeren en ingevroren weegbreestengel aanvaard. Als de jongen het nest verlieten hadden gaf ik ze een aparte bak met gemalen zaad, waaraan ze vlug gewoon waren. Dit werd dan zolang gegeven

tot ze zelfstandig zaad konden opnemen. Zodra ze zelf hun plannetje trokken werden ze in een grote voliëre in de tuin ondergebracht. Deze was uitgerust met afzonderlijke zitstokken. Hier werden ook regelmatig verse loof-sparre- en dennetakken geplaatst. Kiem- of kanarie-opfokvoer kregen ze hier niet meer. Daarvoor werden nu veel halfrijpe graszaden, herderstasje, zuring, melde, bijvoet, kool en weegbree gegeven. Door een zo uitgebreide keuze van groenvoer hadden de zwartborstsijzen het zo druk, dat er geen gevechten of verentrek ontstonden. Mijn zaadmengeling ziet eruit als volgt, 20% perilla, 15% wit slaazaad, 15% zwart slaazaad, 10% witloofzaad, 5% graszaden, 3% indien voorhanden maanzaad, elzenzaad, helmbloemzaad, distelzaad, weegbreezaad, fijne denne- en teunisbloemzaad. Lichtverhouding zomertijd 16 uur, wintertijd 10 uur. Temperaturen zomertijd (kweektijd) 23 graden en circa 60 tot 65% luchtvochtigheid. Tijdens de winter 17 graden. Natuurlijk worden licht zowel als verwarming langzaam naar omhoog of naar omlaag gebracht. Aansluitend kan nog gezegd worden, dat in tegenstelling met andere vaststellingen, de zwartborstsijjs ook zonder gelijk welk levend voedsel kan gekweekt worden.

Brilklauwieren

Foto: C.Scholtz/Engelgeer

Van de familie van de klauwieren kennen we vier onderfamilies, de echte klauwieren, **Laniidae**, de brilklauwieren, **Prionopinae**, de struikklauwieren, **Malaconotinae** en de kaalkopklauwieren, **Pytyriasinae**.

Van de klauwieren is bekend dat het echte jagers zijn die hun prooi, bestaande uit grote insecten en zelfs muizen en hagedissen grotendeels met hun scherpe snavel verscheuren, waarbij ze de prooi vaak vastzetten op een doorn om meer kracht te kunnen zetten. Vaak doen ze dat steeds in dezelfde struik, die er dan uitziet als bizarre voorraadkamer in de openlucht. De grootte van de meeste soorten varieert van 15 tot 25 cm, vooral de soorten uit de tropen kunnen erg mooi van kleur zijn. Ze komen voor van Europa tot Azië, Afrika en Noord Amerika. De bekendste vertegenwoordigers van de echte klauwieren zijn de klapekster en de grauwe klauwier. Aan deze vogels is in ons maandblad al vaker aandacht besteed zodat ik me wil beperken tot de brilklauwieren.

De brilklauwieren komen in 2 geslachten en 9 soorten voor in Afrika. Als kenmerk hebben ze allemaal stijve veren op het voorhoofd die over de neusgaten heensteken en rondom de ogen hebben ze naakte oogkranen. In tegenstelling tot de echte klauwieren zijn deze vogels erg sociaal, zowel in de broedtijd als daarbuiten. In groepjes van 5 tot 20 vogels trekken ze rond, op zoek naar insecten of andere prooidieren, terwijl ze steeds hun contactroep en het kenmerkende snavelklappen laten horen. In de broedtijd worden de nesten in dicht bij elkaar staande bomen gebouwd, soms bouwen meerdere vogels zelfs aan één nest en brengen

ze ook samen de jongen groot. meestal worden er 4 eieren gelegd, maar het is geen uitzondering als 2 poppen in een nest leggen. De eieren zijn blauwbruin en worden gelegd in het komvormige nest, gebouwd van gras en takjes, het een en ander wordt vaak aan elkaar geplakt met spinrag. Tot het geslacht **Prionops** behoren onder andere de hierbij af-

gebeelde kuifbrilklauwier, **Prionops plumata**, 20 cm, die voorkomt van Ethiopie tot Transvaal en tot Centraal Afrika. Het zijn bewoners van open boslanden en ze zijn gemakkelijk te benaderen omdat ze nogal nieuwsgierig zijn. De grootte van de kuif en de kleur van kop en kuif kunnen van streek tot streek van zuiver wit tot grijs variëren.

De Ambon

Van de koningsparkieten kennen we drie soorten, te weten: Australische koningsparkiet, de Groenvleugel koningsparkiet en de Ambon koningsparkiet. Deze laatste is weer onderverdeeld in 6 ondersoorten.

heid gesteld 4 vormen van de 6 soorten Ambon parkieten in de volière te hebben, moet er onmiddellijk gezegd worden dat deze vogels zeer vreedzaam zijn, zowel onder elkaar als tegenover andere vogels. Het is name-

lijk niet zo als in oudere boeken wordt verteld; deze vogels brengen elkaar en ook andere vogels niet om. Integendeel: het zijn werkelijk gezellige vogels. De vogels zijn het gehele jaar door ondergebracht in buitenvolières

De nominaatvorm, *Alisterus amboinensi amboinensi*, komt voor op Ambon en Ceram; *A.a.sulaensis* op de Sula-eilanden; *A.a.versicolor* op Penang eiland; *A.a.buruensis* op het eiland Buru en de Zuid Molukken; *A.a.hypophonius* op de Halmahera eilanden en *A.a.dorsalis* op Papoea eiland, Noord west Nieuw Guinea en West Irian. De verschillen tussen de ondersoorten zijn vrij gering en beperken zich tot de voornamelijk blauwe partijen en de grootte. De ongeveer 40 cm grote Ambon koningsparkieten houden zich in hoofdzaak op in licht beboste gebieden en hun voeding bestaat uit vruchten, zaden en noten. Er is van deze vogels betrekkelijk weinig bekend over hun leven in vrijheid. Het geslachtsonderscheid is zeer gering, dit in tegenstelling tot de twee eerstgenoemde koningsparkieten, waarvan de vrouwtjes overwegend groen van kleur zijn. Dr. Grzimek vertelt dat het hem bekend is dat een paar koningsparkieten 30 jaar in een volière heeft geleefd en tot het einde bleken de vogels vruchtbaar te zijn, terwijl een van onze Belgische leden ons indertijd het volgende verhaal vertelde:

De roep van de Ambon koningsparkiet is met die van de Australische koningsparkiet (*Alisterus scapularis*) niet te vergelijken. Het zijn lieflijke fluitachtige tonen en slechts wanneer ze opgeschrikt zijn of gedurende de balts hoort men het typische metaalachtige tek, tek, tek. In de gelegen-

koningsparkiet

met een binnenruimte, maar niet verwarmd. Als basisvoeder geeft men het grote normale parkietenvoeder, bestaande uit witte en gestreepte zonnebloempitten, gepelde haver, negerzaad en hennep alsmede gemengde zaden en altijd garnalen, die door de Ambon parkieten graag gegeten worden. In maart, naar gelang de weersomstandigheden, krijgen ze dagelijks 2 à 3 handen vol haver en koren in de buitenvolière op de grond, en dat wordt graag gegeten en het niet opgenomen zaad groeit opnieuw op in de volièr. Zodra dit in de volièr begint groen te worden, beginnen zowel de Ambon als de

Australische koningsparkieten de balts, waarschijnlijk uitgelokt door de uitschietende haver en het koren. De balts wordt ingeleid door een voortdurend springen van het mannetje rond het wijfje. Daarbij wordt altijd met beide poten afgeduwd; het is dus een compleet huppelen, waarbij de pluimen van de kop rechtop gezet worden en de pupil van het oog vernauwd is. Daardoor kunnen wij herkennen dat de balts van de Ambon parkiet zich wezenlijk onderscheidt van die van de Australische koningsparkiet. Het mannetje springt zo een tijdlang om het wijfje, dan voedert hij het uit de krop. Dit gebeurt zowel op

de zitstok als op de grond. De vogels zijn zo dagenlang met elkaar bezig totdat het wijfje tot de paring bereid is; deze heeft plaats zowel op de grond als op de zitstok. Gedurende deze periode worden dikwijls kleine houtstukjes en steentjes in de bek rondgedragen en ook in het nestblok binnengedragen. En ook hier is er dus een onderscheid met de Australische koningsparkieten. Er worden 3 à 5 eieren gelegd met een variërende grootte van 33,6 à 35,3 mm x 24,1 x 26,2 mm. Na het derde ei wordt standvastig gebroed en na 21 dagen komen de jongen uit. Als nestkast wordt zowel een boomstam als een nestkast uit planken vervaardigd, aangenomen. Gedurende het opkweken van de jongen wordt bijna uitsluitend voeder vanaf de grond in de volièr opgenomen, (hier komen de gedragingen wel overeen met die van de Australische koningsparkieten). Daarbij nemen ze ook veel garnalen op. Ook sla, vogelmuur en kruiskruid werd meegevoederd. De jonge vogels blijven 30 tot 33 dagen in de nestkast. Ze hebben een gelijke bek met grijze punt en het blauw op de bovenrug is op vele plaatsen met groen doorweven, ook is het groen bleker, zodat de jonge vogels goed van de ouderen te onderscheiden zijn. Zoals gezegd is de Ambon koningsparkiet een mooie vogel, goed te kweken en verdraagzaam tegenover soortgenoten en andere vogels, dus een ideale volièrevogel. Er moet echter nauwkeurig op gelet worden dat de families niet onderling worden gemengd. Het is noodzakelijk dat de liefhebbers proberen een gezonde stam te kweken.

**Tekst: Redactie.
Foto: H.Müller en
C.Scholtz/de Wert.**

Onderschrift litho's:

Links boven: Ambon Koningsparkiet.

Links- en rechtsonder: Een sterk in kleur afwijkend exemplaar, waarvan ons niet bekend is of het een mutatie betreft. Het kan namelijk heel goed een modificatie zijn. Desalniettemin, aardig om er van te weten.

Ceresamadines

(*Aidemosyna modesta*)

Tekst: B.J.de Vries Foto: Ramaekers.

De Ceresamadines treffen wij in hun geboorteland Australië aan ongeveer vanaf Townsville in Queensland, tot in het middengedeelte van New South Wales. Ze leven daar niet alleen op de droge gebieden maar zijn ook aan te treffen op akkers, plantages en in de lichte bossages in de buurt van de rivieren. Vooral water en laag struikgewas zijn belangrijk voor deze vogels daar zij voornamelijk nestelen in deze struikjes en observatie heeft aan het licht gebracht dat de Ceresamadines veelvuldig - kleine hoeveelheden - drinken. In hun biotoop verplaatsen de vogels regelmatig en zijn dan ook vaak op de vleugels, paarsgewijs of in kleine groepen.

Omschrijving en geslachtsonderscheid

De Ceresamadine is hoofdzakelijk bruin tot donkerbruin gekleurd, terwijl de onderzijde en de onderstaartdekveren vuilwit zijn. De borst en flanken zijn iets creme-gekleurd met daarop de

zo kenmerkende bruine golftekening, die doorloopt tot op de stuitbevedering. De bovenstaartdekveren zijn, evenals de vleugeldekken voorzien van een witte vlek. De wangbevedering bestaat uit zeer dicht tegen elkaar liggende streepjes wat er vaak toe leidt dat sommige exemplaren witte wangen hebben. De snavel en de pootjes zijn vleeskleurig. Mannen en poppen zijn prima van elkaar te onderscheiden: beide vogels zijn in bezit van een donker wijnrood petje, maar bij de pop zal dat meestal kleiner zijn en minder heider van kleur. Verder heeft het mannetje een duidelijke keelvlek en ook de teugel is donkerder van kleur dan die van het popje. In het algemeen zijn de poppen iets matter van kleur dan de mannen. Ook de zang van de man kan een kenmerk zijn. Hoewel de Ceres nu niet direkt een schoonheids-prijs voor z'n zang zal krijgen is het echt niet onaardig om aan te horen en vooral als de vogels in een binnenverblijf zijn ondergebracht is het

liedje duidelijk herkenbaar.

Verzorging

De Ceresamadine is een echte graszaadliefhebber. Als in de zomer het eerste graszaad geoogst kan worden kun je de vogels een groot plezier doen door hen regelmatig een bosje halfrijpe of rijpe zaden te verstrekken. En verder natuurlijk dagelijks een goed zaadmengsel, wat trossierst en zachtvoer. Ook gekiemde zaden worden graag gegeten. Af en toe een meelwormpje gaat er ook prima in. Het spreekt voor zich dat de vogels dagelijks van fris drinkwater worden voorzien en dat zij over oestergrit en maagkiesel kunnen beschikken. Zij mogen bijzonder graag een bad nemen, zodat het aan te bevelen is ook dagelijks badwater te vertrekken.

Broeden

De Ceresamadine staat niet direkt bekend als moeilijke broedvogel zodat het erg jammer is dat er nog kwekers zijn die de eitjes van de ceres onder de Japanse meeuw leggen. Natuurlijk zit er wel eens een spannetje bij dat niet wil nestelen of dat van de eieren af gaat. Maar dat komt bij elke soort voor. Het is wel belangrijk dat, indien mogelijk, de vogels zelf hun partner kunnen uitkiezen. Onderzoek heeft uitgewezen dat juist die spannen er prima in slagen voor nakomelingen te zorgen. In een goed beplante voliëre zullen de meeste Ceresamadines zeker tot broeden over gaan en ook in broedkooien worden jaarlijks vele jongen geboren. Wil een spannetje niet direkt tot nestbouw over gaan wordt dan niet ongeduldig en geef de vogels ruim de tijd. De Ceresamadine bouwt zijn nest van voornamelijk grasstengels en cocosvezel, terwijl de binnenkant met fijner, hoofdzakelijk licht gekleurd materiaal wordt afgewerkt. In de voliëre maken zij een losstaand nest maar gebruiken ook wel nestkastjes. In de broedkooi gebruiken ze graag een nestkastje met een afmeting van ongeveer 12x15 cm. Gebruik niet een te kleine broedkooi, minimale maat 60x40 cm. Ceresamadines zijn aktieve nestbouwers. De pop geeft meestal vorm aan de kraamkamer terwijl de man het materiaal aangeeft. In deze tijd zal de man regelmatig zijn 'zang'

ten gehore brengen, heeft u geluk dan zult u ook de balts kunnen waarnemen. Al vrij snel nadat het nest gereed is zal het popje vier of vijf eitjes leggen, die afwisselend of door beide partners worden bebroed. Ik heb eens een paartje gehad waarvan de man in de ochtend broedde en de rest van de dag afwisselend door beiden werd gebroed. Ik hoefde echter nooit nestcontrole te plegen om te zien of er al jongen waren; als op een morgen de man niet zat te broeden dan kon je er van op aan dat er jongen waren! Met nestcontrole moet worden opgepast, sommige spannetjes accepteren dit pertinert niet en zullen het nest verlaten om er niet meer terug te keren. Als na ongeveer 12 dagen broeden de jongen zijn geboren breekt voor de ouderen een drukke tijd aan. De anders rogale rustige Ceres heeft het verschrikkelijk druk om eventuele vijanden uit de buurt van het nest te houden en om de jongen van snavelkost te voorzien. Verstrekt het opfokvoer wat u gewoon bent te geven.

Zelf meng ik er wat gekiemd zaad doorheen, wat de meeste prachtvinken graag opnemen. Verstrekt in deze tijd wat extra halfrijpe graszaden en voer op vaste tijden van de dag. Ook een meelwormpje of een buffalwormpje wordt graag opgenomen. U zult merken dat de oudervogels in deze tijd wat vertrouwelijker tegenover hun verzorger worden. Als de

jongen ongeveer drie weken oud zijn verlaten ze voor de eerste maal het nest. Ze zijn overwegend grijs gekleurd met op de rug wat lichte vlekjes. Nog een paar dagen keren de jongen regelmatig terug naar hun ouderdijk nest, waar zij op de voor hen vertrouwde wijze van voer worden voorzien en waar zij de nacht zullen doorbrengen. Hierna worden zij alleen nog buiten het nest gevoerd totdat zij geheel zelfstandig zaad kunnen opnemen. Ook in deze tijd is het belangrijk veel graszaden te verstrekken. De Ceresamadine's zijn hier echt verzot op en u zult ook de jonge vogels al vrij snel elke aar zien controleren of er nog een zaadje te vinden is. Probeer ook eens trosgierst in de aar te kiemen, na een paar dagen in een emmer te hebben gehangen en daarna de zaak goed te hebben gespoeld, zullen er al snel kleine witte puntjes uit de zaadjes komen die door veel vogels erg graag worden gegeten.

De belangstelling voor de Ceresamadine was de laatste tijd nu niet direkt daverend te noemen maar nu sinds enkele jaren terug een mutant het levenslicht aanschouwde, is ook de belangstelling voor de wildvorm weer toegenomen. En terecht, want het is een bijzonder mooi en aantrekkelijk vogeltje.

DE GRIJZE

Inleiding.

De grijze bleekrug werd in 1964 in Nederland ingevoerd vanuit Zwitserland en is sindsdien in ons land een populaire kleurslag geworden. Bij deze mutatie zijn de beide kleurstoffen, het roodbruine phaeomelanine en het zwartbruine eumelanine, in mindere hoeveelheid aanwezig. We noemen dit een kwantitatieve reductie. De grijze bleekrug is een lastige kleurslag, die slechts door weinig kwekers jaren achtereen in een goede kwaliteit op de TT's gebracht wordt. In dit artikel willen we daarvoor wat ondersteuning geven. We gaan in op de vererving, de kleureisen en geven enkele kweekaanwijzingen.

Vererving.

De grijze bleekrug vererft geslachtsgebonden recessief. De kleurfactor bevindt zich dus op de geslachtschromosomen en is ondergeschikt aan de (grijze) wildfactor. De kleur is echter dominant over zwartmasker. Een grijze bleekrug man kan dus split zijn voor zwartmasker, een pop niet.

Kleureisen.

De eisen voor de tekeningspatronen van de grijze bleekrug zijn gelijk aan die voor de grijze. De kleur van wang en flank moet bij de man zo diep mogelijk zijn. In de praktijk zie je echter vaak dat de keurmeesters hier niet al te zwaar aan tillen, wat naar onze mening niet terecht is. Net als bij de zwartmasker moet ook bij de grijze bleekrug een zo diep mogelijke wang- en flankkleur nastreefd worden. Wel algemeen aanvaard is de eis van een scherpe kleurscheiding tussen kop en rug/vleugeldek. De kop moet parelgrijs en gehamerd zijn. De man moet een donker roomkleurig rug/vleugeldek bezitten met een iets grijze waas. Deze kleur komt ongeveer overeen met de kleur van de staartpennen van de zwartmasker. Dezelfde kleur is ook voor een pop het ideaal, maar in de praktijk zal deze vrijwel altijd wat donkerder zijn.

Kweekaanwijzingen.

Zoals in de inleiding al werd gesteld lukt het slechts weinig kwekers om jaren achtereen kwalitatief goede bleekruggen te "brengen". Dit komt omdat vaak wordt gewerkt met splitvogels. Door de paring van een grijze bleekrug man aan een zwartmasker donkerroog pop (met "petje") worden

E BLEEKRUG ZEBRAVINK

mannen gekweekt, die split zijn voor zwartmasker. De rugkleur is dan mooi licht en de vogel toont, dank zij het "petje" een goede kop-nekscheiding. Vaak zijn wang- en flankkleur wat te licht, maar dit wordt, zoals we al stelden, zelden zwaar gestraft. Als showvogel halen deze splitvogels, mits goed van formaat, model en tekening, vaak hoge punten. Als kweekvogel zijn ze echter minder geschikt. Zoals bij vrijwel iedere kleurslag kan jarenlang succes alleen bereikt worden via gerichte kweek met een kleurzuivere (dus homozygote) stam. Op deze wijze kan de gewenste kleur van rug/vleugeldek, zowel bij mannen als poppen, via selectie bereikt worden.

Te donkere bleekrug. Om de bleekruggen lichter van kleur te maken kan, zoals hiervoor al beschreven, gebruikt gemaakt worden van een zwartmasker pop. De mannen uit deze kruising zijn, zoals we zagen, splitfactorig, en daarom minder geschikte kweekvogels. De poppen daarentegen zijn homozygoot en kunnen dus in uw kweekstam gebruikt worden. Selecteer hiervoor uiteraard de lichtste exemplaren.

Te lichte bleekrug. Bij uit

zondering zijn bleekruggen te licht van kleur. Met name kan dit gelden voor de kop, die dan ook zijn pareling verliest. De kop-nekscheiding vermindert dan dus ook. Paring aan een donkere bleekrug geeft dan meestal al een goed resultaat. Eventueel kan zo'n lichte bleekrug man ook gepaard worden aan een grijze pop. De jongen krijgen van deze pop wat extra eumelanine mee, wat ze donkerder maakt. De jonge poppen uit deze combinatie zijn ook weer homozygote grijze bleekruggen en daarom weer direct bruikbaar in uw stam. Via deze paring zal bovendien de kleurdiepte van wang en flank bij de nakweek verbeteren.

Te "koude" bleekrug. Door het teruglopen van de roomkleur ontstaat een te "koude" rug/vleugelkleur. Er moet extra phaeomelanine ingebracht worden. Dit kan door zo'n bleekrug man te paren aan een bruine pop, die juist zo warm mogelijk van kleur moet zijn. De mannen uit deze paring zijn grijzen, split voor bruin en bleekrug, en daarom minder geschikt als kweekvogels. Maar weer zijn

de jonge poppen homozygote grijze bleekruggen, bruikbaar in onze stam.

Andere mogelijkheden. Het gebruiken van andere kleurslagen dan de genoemde om de kleur te verbeteren, is af te raden. Soms wordt gesuggereerd dat een agaaf of een isabel (uit de grijsserie) kleurverbetering kan geven. In eerste instantie kan dit waar zijn. Er is echter een belangrijk nadeel. Deze beide kleurslagen vererven autosomaal recessief. Dat wil dus zeggen dat de jongen uit zo'n combinatie, mannen en poppen, splitvogels zijn. Ons streven naar een kleurzuivere stam wordt hierdoor sterk bemoeilijkt.

Samenvatting.

Probeer de grijze bleekruggen te kweken door zo snel mogelijk een kleurzuivere (homozygote) stam op te zetten. Kruising met een zwartmasker kan een eenmalig TT-succes opleveren, maar geeft de daarop volgende jaren waarschijnlijk een terugval. Wanneer kleurcorrecties nodig zijn doen we dat bij voorkeur via grijze, bruine of zwartmasker poppen. De jonge poppen zijn dan kleurzuiver en daarom goed in onze stam verder te gebruiken. Probeer echter zoveel mogelijk de nodige verbeteringen te bereiken door selectie binnen de grijze bleekruggen. Wij wensen u hierbij veel succes.

Tekst: TC/NZC

Foto: Ton de Bruijn

Tekst: H.A.Maurer
Foto's: H.Blefeld, J.Blasman/Van Os,
A.de Bruijn en C.Scholtz.

Diksnavelmezen

Diksnavelmezen vormen een klein en wat uitzonderlijk groepje waarvan wetenschappers zich soms afvragen of het nou wel of geen mezen zijn. Neen, zegt kennelijk de meerderheid, en nog steeds worden ze gerekend tot de timalies, alhoewel, dat is ook niet helemaal waar.

Diksnavelmezen vormen een aparte onderfamilie, **Panurinae**, direct volgend op de onderfamilie **Timaliinae** en beide behorend tot de familie **Muscicapidae**.

Tot de onderfamilie **Panurinae** behoort ook het in Europa voorkomende **Baardmannetje**, *Panurus biarmicus*. Met uitzondering van die soort, zijn de overige 18 soorten echte aziaten. Ze komen voor in het gehele himalayagebied, in Birma, Tibet, China, Indochina, Taiwan, Vietnam, Thailand en Assam.

De vogels hebben over het algemeen een korte, ronde en afhankelijk van de soort, zware snavel die bij enkele soorten wel heel sterk doet denken aan de snavel van papegaaien. Het is ook vandaar dat ze met name in het buitenland 'papegaaisnavel timalies' worden genoemd. Hun bijkracht is bij die grotere soorten net zo als hun snavel doet vermoeden, bijzonder groot, waardoor ze met gemak grotere en hardere zaden of noten kunnen kraken. Hun voedsel bestaat uit zaden, vruchten, bessen, insecten en larven. Al dat eetbaars treffen ze aan op of aan plant en struik of al fouragerend op de grond.

Buiten de broedtijd trekken ze gezamenlijk in vrij grote gemengde groepen rond. Ze bevinden zich veel op de grond waar ze tengevolge van de hoge graspolen, wilde planten en struikgewas niet te zien zijn en zij zich daar ook best veilig voelen. Dun beboste gebieden, rietvelden, vooral bamboeboschages, en grasvlakten vormen hun geliefde biotoop. Een enkele soort bouwt het nest vrij hoog in een takvork van een boom, maar veelal bevinden de nesten zich vrij laag bij de grond, door knap vlechtwerk stevig verankerd aan riet- of grasstengels. Het nest wordt gemaakt van gras-

stengels en afgescheurde strookjes riet-en bamboeblad, van binnen met zachte eveneens plantaardige materialen bekleed. Bovendien wordt het gehele bouwsel nog eens met spinrag versterkt. Zowel man als pop zijn actief bij de nestbouw betrokken.

Een legsel bestaat uit 2 tot 4 soms ook wel 5 eitjes die door beide oudervogels beurtelings en gedurende 10 tot 12 dagen worden bebroed. Het broeden vangt meestal pas aan als het laatste ei van het legsel is gelegd. Jonge diksnavelmezen worden vooral met levend voedsel grootgebracht. Ze verblijven 10-12 dagen in het nest en ze worden als ze uitgevlogen zijn nog eenzelfde aantal dagen gevoerd c.q. bijgevoerd. Per broedseizoen worden gemiddeld twee, soms drie legsels grootgebracht.

Het zijn zeer actieve vogeltjes, altijd bezig. Heel behendig klimmen ze langs de rietstengels van boven naar beneden en omgekeerd en soms zitten ze schrijlings tussen twee stengels, met de ene poot op de ene en het andere pootje op de andere stengel steunend. Gelijk mezen, dus toch, zijn het ware acrobaten.

Diksnavelmezen zijn heel goed in een rijkelijk beplante volière te houden en het zou daarbij goed zijn als in die ruimte ook een flinke bamboestruik zou groeien. Ze zijn van nature aan redelijk lage temperaturen gewend, zijn bijgevolg ook in ons land goed te houden. Ze zijn winterhard zozeggd. Overigens zijn ze niet zo geschikt voor de gezelschapsvolière of de volière moet wel heel erg ruim zijn waarin dan elke soort een duidelijk eigen territorium kan aanhouden. Zelfs de kleinste diksnavelmezialies kunnen felle en onverdraagzame donderstenen zijn en vooral de kleinere andere vogelsoorten kunnen daarvan het slachtoffer worden. Dit alles geldt vooral tijdens de broedperiode. Buiten die tijd zijn ze redelijk sociaal.

Ze hebben een zachte en losse bevedering en als je dergelijke vogels houdt moet je daar, vooral bij uitvliegen en het in de hand nemen, rekening mee houden. Ze hebben zo enige beschadiging van hun veren te pakken en alhoewel dat allemaal niet zo dramatisch is, kan het vooral als ze op een tentoonstelling worden ingezonden een paar puntjes schelen.

Naast het geeikte voedsel, zoals universeelvoer van een uiteraard goede kwaliteit, vruchten, bessen en gevarieerd levend voedsel waarbij dan kan worden vastgesteld wat ze graag opnemen, want dat kan per individu wel eens verschillen, geven we ze ook wat grovere zaden en vanzelfsprekend dagelijks vers drink-en badwater.

Kweken met deze vogels is allerminst gemakkelijk, het samenstellen van een paartje kan al problemen geven omdat er nauwelijks of geen sprake is van een sexueel dimorfisme, geen uiterlijk waarneembaar verschil dus tussen man en pop. Daarbij komt bovendien dat ze slechts af en toe en dan nog kleine aantallen ons land bereiken.

Afgebeeld zijn de navolgende soorten:

Grijpskop diksnavelmees, Paradoxornis gularis.

Zeven rassen, *gularis*, *transfluvialis*, *laotianus*, *foklensis*, *hainanus*, *rasus* en *margaritae*. Verspreiding: Oostelijke Himalaya, Assam, Birma, Thailand, Indochina, Fukien, Hainan en Vietnam.

Lengte 16 cm. Ze leven op hoogten van 900 tot 1500 meter. De broedperiode valt van april tot juni. Het nest bevindt zich in de vork van een boomtak en zoals waarnemers hebben geconstateerd tot op hoogten van 8 tot 10 meter boven de grond. Een legsel bestaat uit 2-3 eitjes die ofwel cremeachtig van kleur zijn met lichte tot donkerbruine vlekkening of blauwgrijs met donker-tot roodbruine bevelking.

Grijsoor of blyths diksnavelmees, Paradoxornis nipalensis.

Twaalf rassen, *nipalensis*, *humil*,

voedsel

De

Diksnavelmezen

4

crocotius, poliotis, oatriciae, ripponi, feae, verreauxi, pallidus, morrisonianus, beaulieu en *craddocki*.
Verspreiding: Nepal, Sikkim, Tibet, Bhutan, Assam, Birma, Yunnan, Thailand, Sikkang, Fukien, Taiwan, Laos en Vietnam.

Lengte 10 cm. Het afgebeelde ras is **P.n.poliotis**, dat in tegenstelling tot de grijsgekleurde schedelbevedering van de nominaatvorm, een oranjegele bovenkopbevedering heeft waardoor als Nederlandse naam **Oranje diksnavelmees** is ontstaan. Ze leven op hoogten van 1500 tot 2600 meter en broeden in mei en juni. Hun nesten bevinden zich 60-80 cm boven de grond, kunstig verweven aan bamboescheuten.

Heudel's of Jangse diksnavelmees, Paradoxornis heudel.

Twee rassen, *heudel* en *polivanovi*.
Verspreiding: Kiangsu, China en het uiterst Aziatisch gedeelte van Rusland.

Ze zijn 18 cm groot en leven gelijk de

voorgaande soorten in uitgestrekte met grassen, wilde planten, lage en halfhoge struiken, en met bamboe begroeide gebieden. Een legsel bestaat uit 4 tot 5 eieren.

Bruinkop diksnavelmees, Paradoxornis webbianus.

Zeven rassen, *webbianus, manschuricus, suffasa, fulvicauda, buiomachus, elisabethea* en *brun-*

neus. Verspreiding: Mantsjoerije, China, Korea, Kiangsu, Taiwan, Yunnan en Birma.

Lengte 10-12 cm. Ze houden zich bij voorkeur op in kreupelhout, lage struiken en bamboebossen in de licht heuvelachtige streken aan de voet van bergen. Zoals bij veel soortgenoten het geval is, is het, zo hebben waarnemers vastgesteld, vooral bij deze kleine vogeltjes, een lust om te zien op welk een behendige en acrobatische wijze zij zich door de struiken bewegen. Een legsel bestaat uit 3-4 eitjes die blauwachtig van kleur zijn.

Grijskeel diksnavelmees, Paradoxornis alphonsonianus.

Twee rassen, *alphonsonianus* en *yunnanensis*. Verspreiding: China, Yunnan en Vietnam.

Lengte 11-12 cm. Levenswijze gelijk als *webbianus*.

Yunnan diksnavelmees, Paradoxornis ricketti.

Waarom risico nemen als er Cédé is

5

6

7

Geen ondersoorten. Verspreiding, de wetenschappelijke naam zegt het al, ze komen alleen voor in Yunnan. Lengte 10 cm. Levenswijze als webbianus.

Nomenclatuur

Met betrekking tot de wetenschappelijke naamgeving zijn er wat vaagheden. We begonnen deze bijlage al met de opmerking over het al of niet 'mees-zijn' van deze vogels daaraan koppelend de vraag wat zijn het dan. Vervolgens zijn er dan de gebruikelijke naamsverschillen tussen de Engelstalige (angelsaksische) naamlijsten en die van het vaste land (continentale) en tenslotte blijkt er dan verschil in opvatting te zijn of een bepaald ras dan wel als een zelfstandige soort ofwel als een ondersoort moet worden gezien. In dit geval betreft het de laatste drie genoemde soorten. Sommigen zijn van mening dat ze allemaal tot één soort behoren, *P.webbianus*. Binnen dat soort zouden er dan drie rassengroepen zijn, namelijk *webbianus*, *alphonsianus* en *brunneus*. Het ras *elisabethea* zou gelijk zijn aan *yunnanensis*. Hoe dan ook, het betekent wel dat er nogal wat verschijningsvormen zijn binnen die totale groep *webbianus*, verschijningsvormen die heel sterk op elkaar lijken. Aan de hand van de veldgidsen is niet altijd exact de juiste naam aan te geven en met die moeilijkheid heb ik gezeten waar het ging om de vaststelling van de juiste naam voor de laatstgenoemde. Ik heb op bepaalde kleine aanwijzingen en vermoedens, gekozen voor Yunnan diksnavelmees, *P.ricketti*, maar ik stel nadrukkelijk dat het best wel een ander ras kan zijn maar dan wel een binnen de hiervoor bedoelde groep *webbianus*. Wie het weet mag, neen, laat ik zeggen, müet het zeggen!

Onderschriften foto's

- 1) Oranje diksnavel (CS)
 - 2) Bruinkop diksnavelmees (TdB)
 - 3) Grijskop diksnavelmees (HB)
 - 4) Heudei's diksnavelmees (kopstudie)
 - 5) Yunnan diksnavelmees (JB)
 - 6) Grijskeel diksnavelmees (JB)
 - 7) Heudei's diksnavelmees (JB)
- (JB) Het moge aan de hand van de afbeeldingen duidelijk zijn dat niet alle paradoxomisoorten een zware papegaaisnavel hebben. De naam papegaaisnavel als soortnaam is dan ook wat overtrokken, legt eigenlijk te veel nadruk op de grootte van de snavel.

usel

De

VOGEL'92, EEN GESLAAGDE GENERALE

Vogel'92, onze traditionele jaarlijkse bondskampioent is weer uiterst succesvol verlopen. Voor het eerst een bondskampioen met meer dan 9000 vogels, om precies te zijn 9068, ingezonden door 1334 leden. Meer dan 11.000 bezoekers hebben intens genoten van een schitterende collectie vogels. Of je nu geïnteresseerd bent in kleurkanaries of in grote parkieten, ieder kwam ruimschoots aan zijn of haar trekken. Vooral ook uit het buitenland is een groeiende belangstelling voor onze bondskampioen, de enige echte in ons land. Uit tal van landen waren ze er weer, zoals bijvoorbeeld 41 vogelliefhebbers uit Tsjechoslowakije. Ieder was vol lof over het gebodene.

Zoals verwacht, gaf Vogel'92 ook weer een aantal noviteiten te zien, te weten de hier te noemen soorten die voor de eerste maal als eigen kweek op een bondskampioen zijn ingezonden.

- Loriculus philippensis apicalis, Philippijnse hangparkiet.**
L.H.G.Evers, Hoensbroek.
- L.J.Lukus, Noordgouwe.**
- Amazona ochrocephala belizensis, Grote geelkopamazone.**
Mevr.Thijssen, Aalsmeer.
- Amazona farinosa virenticeps, Müller amazone.**
Ruud Vonk, Willemstad.
- Ara chloroptera, Groenvleugel ara.**
A.Huurman, Bennebroek.
- Aratinga pertinax arubensis, Arubaanse maisparkiet.**
P.P.Th.Boerkamp, Deventer.
- Psittinus cyanurus, Blauwstulpapegaaitje.**
S.G.M.Martens, Velden.
- Aplonis metallica, Weverspreeuw.**
Al Bijsterveld, Pijnacker.
- Dendrocitta formosae, Grijsze boomeekster.**
P.J.J.Voets, Someren.
- Liocichla steeri omelensis, Ornel timalie.**
Th.J.Saegiers, Lengel.
- Mesopicus goertae, Grijsze specht.**
J.Penders, Hoensbroek.
- Nectarinia coccinigeraster, Splendid nactarvogel.**
S.J.van Schie, Rotterdam.
- Tangara punctata punctata, Druppeltangara (Zilvergroen gevlekt).**
P.W.J.Kaal, Nijmegen.
- Turdus dissimilis, Zwartborstlijster.**
A.Scheerhoorn, Breda.
- Ramphocelus carbo, Zilvernaveltangara.**
A.M.van de Biggelaar, Nuenen.
- Columba arquatrix, Olijfduif.**
A.J.M.van Zon, Tilburg.
- Treron vernans, Rozenek vruchtenduij.**
A.C.van Nunen, Breda.
- W.Krijt, Ermelo.**
- Emberiza elegans, Elegantgors.**
H.R.M.Koning, Velsbroek.
- Estrilda paludicola roseicrissa, Moerasaстрilde.**
W.Veldhuizen, Rheden.
- Petronia xanthosterna, Geelgevekte rotamus.**
C.W.Boers, Oosterhout.
- Serinus citrinipectus, Citroenborst cini.**
J.Bogaarts, Velden.
- F.P.M.Stevens, Swolgen.**

Wij danken ieder die op enigerlei wijze betrokken is geweest bij VOGEL'92, ieder in het algemeen en niemand in het bijzonder want met elkaar, als echte trouwe leden van de NBvV, zijn we tot dit grandioos succes gekomen. Heel, heel veel dank daarvoor!

Vanaf nu gaan we ons weer bezighouden met dat andere zo belangrijke facet van de hobby, het kweken. Juist volgend jaar, tijdens de COM Wereldtentoonstelling die we dan mogen organiseren, moeten we laten zien aan heel de wereld wat wij als goed georganiseerde vogelliefhebbers in ons mars hebben; dat is heel veel, dat is zeer de moeite waard!

We zien u graag als inzender of op z'n minst toch als geïnteresseerd bezoeker(stjer). Van 23 tot en met 31 januari 1993 staat Het Turfschip in Breda voor u open en dat de 41e COM Wereldkampioenschap een grandioos succes worden is nu al op VOGEL'92 gebleken; het was een geslaagde generale.

De

osel

ose/

De/

NUTTIGE WENKEN BI

Gepigmenteerd in geel - wit - oranje

In het voorgaande hebben we enkele kritische noten laten horen over de gepigmenteerde kanaries. Critiek, ook negatief, kan nooit kwaad. Het zet ons aan het denken, het zet ons aan een goede weg in te slaan, of het stimuleert ons op de ingeslagen weg door te gaan. Het kan zelfs zijn dat we enthousiast worden, zoals dat ook gebeurt als we goede resultaten behalen bij de kweek en de tentoonstelling. Ik hoop dat de inleiding zo heeft gewerkt.

Als we over gepigmenteerde vogels schrijven, hebben we te maken met dieren die als hoofdkleur het pigment hebben en daarnaast een bijkleur. Onze vetstofvogels hebben, zoals we gezien hebben, alleen de bijkleur: geel, wit of oranje. In het pigment moeten we onderscheid maken in twee soorten:

- 1) het pigment dat zorgt voor de bestreping, het zogenaamde eumelanine. Dit is er in diep zwart tot zeer licht bruin.
- 2) het pigment dat we tegenkomen tussen de bestreping, het zgn. tussenpigment of phaeomelanine. Dit is donkerbruin tot zeer licht bruin.

Met deze kennis als uitgangspunt kunnen we onze vogels indelen zonder dat we daarbij rekening houden met andere factoren. Die zullen verderop besproken worden. Als we alleen letten op het pigment krijgen we de volgende indeling:

- 1) De groen(zwart) serie:**
Volle zwarte eumelanine, zwarte bestreping **z+**.
Volle zwarte phaeomelanine, bruin tussenpigment **rb+**.
Voor de groene gebruiken we dan het symbool **z+ rb+**, waarbij de + staat voor een volle werking van de beide pigmenten.
- 2) De agaatserie:**
Volle zwarte eumelanine, zwarte bestreping **z+**.
Sterk verminderd phaeomelanine, lichtbruin tussenpigment **rb**.
Voor de agaten gebruiken we derhal-

ve het symbool **z+ rb**, waarbij het ontbreken van de + bij **rb** aangeeft dat dit pigment sterk verzwakt is.

- 3) De bruinserie:**
Sterk verminderd eumelanine, dat nu zelfs bruin geworden is **z**.
Volle werking van het tussenpigment phaeomelanine **rb+**.
Voor de bruine gebruiken we dus het symbool **z rb+**.

- 4) De isabelserie:**
Sterk verminderd, zeer licht bruin eumelanine **z**.
Sterk verminderd, zeer licht bruin phaeomelanine **rb**.
Voor de isabellen gebruiken we het symbool **z rb**. We zien hier geen + meer, want we mogen concluderen dat dit de zwakste vorm is wat betreft het pigment in de tot nu toe besproken vogels.

Wanneer we de kweekparen gaan samenstellen en kruisingschema's

geen opzetten komen deze symbolen ons goed van pas. Het zal verder duidelijk zijn dat de volle werking van het pigment, dus daar waar een + staat overheerst over de zwakkere vorm. We noemen dat dominantie. De zwakkere vorm, het ontbreken van de +, noemen we recessief. Het zal duidelijk zijn dat dat van erg groot belang is bij het samenstellen van de kweekparen. We moeten weten wat de vogels die we aan elkaar paren voor erfelijk materiaal bij zich dragen. We zeiden al dat de pigmentvogels een bijkleur hadden, geel, wit of oranje, zowel in de groen-, bruin- en isabelserie.

Dat kunnen we het beste laten zien in een schema. Schema's werken altijd heel overzichtelijk en geven in een oogopslag een totaalbeeld.

In alle groepen is ook onderscheid gemaakt in intensieve en schimmel-

	groen z+rb+	agaat z+ rb	bruin z rb+	isabel z rb
GEEL	int. goudgroen	goudagaat	goudbruin	goudisabel
	sch. groen	agaat	bruin	isabel
WIT	int. staalblauw	zilveragaat	zilverbruin	zilverisabel
	sch. blauw	-----	-----	-----
	int. or.bronz	cr.agaat	or.bruin	or.isabel
O.ROOD	sch. or.bronzsch.	cr.agaatsch.	or.bruinsch.	or.isabelsch.

J DE KANARIEKWEEK

vogels. Bij de witte bijkleur mist u de schimmels in de agaats, de bruin, en de isabelserie. Dit zijn geen gevraagde tentoonstellingsvogels. Dat wil echter niet zeggen dat die er niet zouden zijn. Een langbevederde zil-veragaat is zo'n schimmel. Hij laat dat ook duidelijk zien. Voor de kweek hebben we deze vogels zeker nodig. Bovenstaande is alleen een indeling. Het zegt helemaal niets over de kwaliteit van de vogels. Wel is het zo dat we heel algemeen kunnen zeggen dat bij de intensieve het de mannen zijn die voor de tentoonstelling de standaard het beste benaderen. Bij de schimmels zijn dat meestal de poppen.

Als we naar de kwaliteit gaan kijken, moeten we rekening houden met heel andere factoren.

1) De werking van de intensiefactor. We willen hier even herinneren aan de gradenmeter die we steeds gebruiken bij de vetstofvogels. We hebben daar de vogels ingedeeld in twaalf groepen van utraintensief tot zwaar schimmel. Een vogel met de ideale intensiefgraad zal het beste scoren, omdat het pigment dan duidelijker uitkomt en omdat de bijkleur er vaak helderder door wordt. Bij de schimmelvogels moet de schimmelfactor in de juiste hoeveelheid aanwezig zijn.

2) De werking van de blauwfactor. Deze speelt een grote rol in de groen, en de agaatserie in geel en wit. De intensiteit van deze factor bepaalt ook weer de helderheid van de intensieve vogels. Bij de goudisabel mag deze aanwezig zijn maar zeker niet te sterk. Bij de bruine en de zilvers, alsook in de vogels met de orangerode bijkleur moet hij volledig afwezig zijn. Daar heeft de blauwfactor zelfs een negatieve werking op het uiterlijk.

3) De mate van pigmentering. In de regel is het zo dat de bestreping zo fijn mogelijk en goed onderbroken moet zijn. Het zal duidelijk zijn dat er een groot verschil is tussen een goudgroene en een goudisabel. Deze bestreping moet niet alleen in het rugdek en de pennen aanwezig zijn,

maar ook in de flanken. Dat laatste is vaak een groot probleem. Wanneer we proberen de bestreping in de rug zo fijn mogelijk te krijgen verliezen we de bestreping vaak in de flanken. Het is dus zaak de gulden middenweg te krijgen. Voor de bruine vogels geldt dat de bestreping als het ware een geheel gaat vormen met het bruine tussenpigment, waardoor deze vogels een volle, vloeiende bruine kleur krijgen, die doorloopt tot in de toppen van de pennen.

4) De kleur van de hoorndelen: snavel, pootjes en nagels. Deze dienen bij de groenserie zo zwart mogelijk te zijn, terwijl ze bij de agaten iets lichter zullen zijn. Bij de bruine zijn de hoorndelen bruin van kleur en ook hier zijn de isabellen weer veel lichter. Bij de laatste vogels dienen ze zeer licht te zijn.

Tot zover een heel algemene beschrijving van de pigmentvogels, waarbij hier alleen gelet is op pigment, intensief/schimmel, blauwfactor en de kleur van de hoorndelen, voor de vogels met de gele, witte of orangerode bijkleur. Voor een volledige beschrijving kan het beste verwezen worden naar de standaardisen van de bond. Daar vindt u nauwkeurige beschrijving van elke gevraagde tentoonstellingsvogel. Let wel, van een tentoonstellingsvogel. Dat houdt niet in dat het ook de ideale kweekvogels zullen zijn. Niets is minder waar. Genoemde standaardisen zouden in het bezit moeten zijn van iedere kweker. Hoe is de werkelijkheid? Hoeveel kwekers hebben deze in hun bezit? Hoeveel kwekers hebben ze wel eens ingezien? Wilt u de vogels goed kunnen selecteren dan zijn ze onmisbaar. Zij geven niet alleen aan hoe een goede tentoonstellingsvogel er uit moet zien, zij geven ook de meest voorkomende fouten aan en dat is voor een kweker zeker zo belangrijk. Fouten zie je vaak eerder dan de goede eigenschappen. Meestal is het zo dat vogels bepaalde eigenschappen heel goed hebben terwijl andere factoren beter konden of zelfs fouten vertonen. Wij noemden al de ideale rugbestreping en het ontbreken van de flankbestreping.

Het is zelden dat u alles moet afkeuren. Het omgekeerde, de ideale topvogel, is ook vaak moeilijk te vinden. Bekijk u eens de keurbriefjes van de voorgaande seizoenen. Een goed keurbriefje geeft u veel informatie over goede en minder goede eigenschappen van uw vogels. Het is van het allergrootste belang uw eigen vogels goed te kennen en daarvoor is een goede kweekadministratie nodig. Het beste is een zo volledig mogelijke beschrijving te hebben van elke in uw bezit zijnde vogel. Hoe dat kan zullen we in het volgende hoofdstuk duidelijk proberen te maken.

ysel

De enigst

De onderfamilie Tim
ongeveer 252 soorten
gevarieerde groep vog
slechts één soort met
naam Timal

Een nadere kennismaking:
In onze eigen taal heet hij **Bruin-
kop timalie**, afgeleid van het
Engelse Chestnut capped. De
volledige wetenschappelijke
naam luidt **Timalia pileata**. Er
zijn zes rassen beschreven, na-
melijk **T.p.bengalis** welke voor-
komt in het oostelijk Himala-
yagebied en in Noordwest Bur-
ma; **T.p.smithi** in Noord Burma,
Zuid China, Noord Thailand en
Noord Indochina; **T.p.intermedia**
in Zuid en Centraal Burma en
Zuidwest Thailand; **T.p.patriciae**
in West en Centraal Thailand;
T.p.dictator in Zuid en Oost
Thailand en Zuid Indochina en
tenslotte **T.p.pileata**, de nomi-
naatvorm, welke domicilie heeft
op Java. Tussen de ondersoorten
zijn er overigens niet zulke grote
verschillen in verschijningsvorm.
Zo kan de kopkleur van het ene
ras wat donkerder zijn en die van
het andere ras wat roder.

Ongeveer 17 cm groot zijn ze en
er is geen uiterlijk waarneembaar
verschil tussen de geslachten,
geen seksueel dimorfisme. Alhoew-
el ze voorkomen op hoogten
van meer dan 1000 meter, zijn
het in het algemeen toch meer
laaglanders waar hun voorkeur
uitgaat naar moerasachtige ge-
bieden met hoge grassen, wilde
planten, kreupelhout en struikge-
was. Veelal trekken ze in kleine
groepjes op en jagen ze in het
wilde struweel naar insecten die
ze van tak, twijg en blad behen-
dig afplukken als het ware. Echt
op de grond komen ze niet vaak.

e timalia

aliinae, bestaat uit
. Een grote en sterk
ls. Maar wist u dat er
le wetenschappelijke
a bestaat?

Van grassen, stukjes bamboe of ander smal blad, maken ze een kogelrond nest dat van binnen wordt bekleed met zachte en fijne grasstengeltjes en mossen. Een naar verhouding lange gang van ongeveer 5 cm, is gesitueerd aan de zijkant en geeft toegang tot de kraamkamer. Het nest bevindt zich meestal vlak boven of op de grond aan de voet van bamboestruiken. Een legsel bestaat uit 3 tot 5 witte eitjes die met kleine donkerbruine vlekjes en spatten zijn 'beschilderd'. De eieren worden ongeveer 14 dagen bebroed en de jongen vliegen na zo'n zelfde aantal dagen uit waarna ze nog enige weken door de oudervogels worden gevoerd.

Een ruime en liefst rijkelijk beplante voliëre is voor deze soort een goede huisvesting. Ruimte is nodig vooral als er meerdere soorten in de voliëre worden gehuisvest. Deze timalies kunnen namelijk best wel eens onverdraagzaam en zelfs wel agressief zijn. Andere vogels moeten daarom kunnen uitwijken naar een veiliger plekje.

Als voedsel verstrekken we een goed universeelvoer, wat nektar, een variatie aan levend voedsel zoals allerlei wormpjes, maden, mierenpoppen enzovoorts. Vanzelfsprekend is er dagelijks vers en fris drinkwater en gelegenheid tot het nemen van een bad.

Hoe staat het met de ventilatie in uw vogelverblijf?

Deel 2

Kunstmatige ventilatie

De natuurlijke ventilatie, zo heeft u vorige maand kunnen lezen, is afhankelijk van de heersende weersomstandigheden. Immers hoe meer stuwkracht van de wind des te beter de natuurlijke ventilatie. Bij bepaalde weersomstandigheden zoals mist en windstilte zal de lucht in het vogelverblijf veel minder vaak worden verversd dan wanneer we te maken hebben met (een gunstige) stuwkracht van de wind. Ook in (in pandige) vogelverblijven, die geen verbinding hebben met buiten (geen buitenmuren), zal de lucht in het vogelverblijf dus (veel) minder vaak worden verversd. Een goed werkende, kunstmatige, algemene ventilatie is echter onafhankelijk van de weersomstandigheden. Indien u twijfelt of de natuurlijke ventilatie van uw vogelverblijf wel voldoende is of wanneer de weersomstandigheden er regelmatig voor zorgen dat de natuurlijke ventilatie ontoereikend is, dan kunt u, uw vogelverblijf voorzien van kunstmatige ventilatie.

Een teken van onvoldoende ventilatie kan o.a. zijn, vrijwel altijd beslagen ramen (binnenzijde) in het vogelverblijf. Maar ook stank (ondanks een goede regelmatige schoonmaak), ziekten en slechte broedresultaten kunnen duiden op een onvoldoende ventilatie van uw vogelverblijf. Daarnaast kan een hoge luchtvochtigheid in het vogelverblijf (> 70%), in relatie tot de luchtvochtigheid van de buitenlucht, ook een aanduiding zijn voor een onvoldoende ventilatie. In dit kader wil ik ook nog even vermelden dat het aanhouden van een relatieve vochtigheid tussen 40 en 60% in het vogelverblijf optimaal is, omdat de groei en dus ook de verspreiding van schimmels, bacteriën en mijten dan het geringst is. Kunstmatige ventilatie kan volgens drie principes verwezenlijkt worden.

1. de verontreinigde lucht wordt door middel van exhausters (=afzuigers) kunstmatig verwijderd, terwijl de

verse lucht ingevoerd wordt langs natuurlijke weg.

2. verse lucht wordt kunstmatig ingeblazen d.m.v. ventilatoren terwijl de verontreinigde lucht langs natuurlijke weg verwijderd wordt.

3. een gecombineerd stelsel van kunstmatig toevoeren van verse lucht (ventilatoren) en afvoeren van

de verontreinigde lucht (exhausters).

De doelmatige plaatsing van ventilatoren en exhausters speelt een zeer belangrijke rol, dit om verschillende redenen:

- De lichtsnelheid moet beperkt blijven. In de toe- en afvoerleidingen kunnen snelheden voorkomen van 1

tot 2 m/sec., wat tocht veroorzaakt !! Als vogelliefhebber weten we wat tocht voor onze vogels betekent !! Er moet dus gezorgd worden voor een goede verdeling van de lucht zodat geen tocht kan optreden.

- Het is noodzakelijk dat de toegevoerde lucht goed verspreid wordt evenals de afgevoerde lucht. Dit om de menging van verse lucht met de verontreinigde lucht zo optimaal mogelijk te houden.

- Het is belangrijk de plaats van de toevoeropening goed te kiezen. Ze moeten worden aangebracht in de nabijheid waar de verontreiniging ontstaat. Tussen de toevoeropening en de bron(nen) van verontreiniging mogen zo weinig mogelijk hindernissen voorkomen (kans op dode hoeken en dus geen ventilatie). Zorg dus zoveel mogelijk voor open (gaas) rennen.

Veel te vaak denkt men met het plaatsen van een exhauster (afzuiger) het ventilatieprobleem te hebben opgelost. Indien geen rekening gehouden wordt met het toevoeren van de lucht, zullen gemakkelijk dode ruimten, werveling van de lucht en tocht (!!) ontstaan. Ook een eenvoudige vensterventilator is veelal niet doeltreffend. Ik zal u ook uitleggen waarom. Dezelfde luchthoeveelheid die door de ventilator aan het vogelverblijf onttrokken wordt, moet op een andere plaats toegevoegd worden. Indien er geen toevoeropeningen aanwezig zijn, zal de lucht door de deur- en vensterspleten toestromen. De onderdruk is in de onmiddellijke omgeving van de ventilator het grootst.

Wanneer nu de ventilator in een venster is geplaatst, wordt door de spleten van dit venster de buitenlucht aangezogen en terug naar buiten afgevoerd wat zeer oneconomisch en qua ventilatie zeer ondoeltreffend is.

Als koude lucht boven in het vogelverblijf of niet- fijnverdeelde warme lucht onder in het vogelverblijf wordt toegevoerd, zal deze lucht zich niet gelijkmatig verdelen. Dit omdat de lucht in die gevallen de neiging heeft om zich in één straal naar onder, respectievelijk naar boven te verplaatsen. Zijn er talrijke bronnen van luchtverontreiniging, zoals in de meeste vogelverblijven het geval zal zijn, dan moeten we de inlaatopeningen doelmatig beneden in één wand van het vogelverblijf aanbrengen, terwijl de

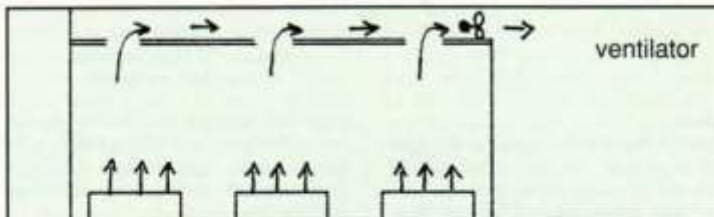

Fig.2 De luchtverdeling in een vogelverblijf met verspreide in- en uitgangen.

uitlaatopeningen boven in de tegenovergestelde wand worden geplaatst (zie fig.2).

Ongewilde kortsluitingen moeten we vermijden. Een kortsluiting (zie fig.3) kan ontstaan als de afstand tussen de wand waarin de exhauster is geplaatst en deze waarin de ventilatoropening is geplaatst, te klein is. Dit zal in de meeste vogelverblijven het

meeste tijd van het jaar op staat, om zodoende te profiteren van de stuwkracht van de wind.

Kunstmatige ventilatie

Zijn er talrijke bronnen van luchtverontreiniging, zoals in de meeste vogelverblijven het geval zal zijn, dan moeten we bij de kunstmatige ventilatie de inlaatopeningen doelmatig beneden in één wand van het vogel-

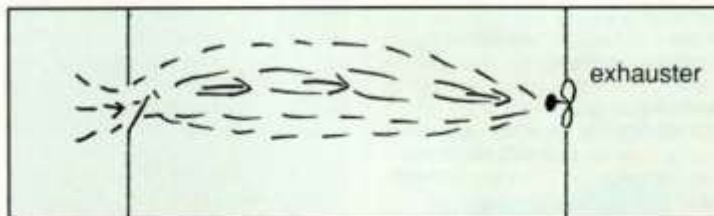

Fig.3 Foutieve plaatsing van afvoer t.o.v. toevoer.

geval zijn. Het gevolg hiervan is, dat frisse instromende lucht onmiddellijk door de exhauster worden afgezogen, zonder dat de lucht de benedenruimte van het vogelverblijf voldoende heeft verversd.

Natuurlijke ventilatie

Bij de natuurlijke ventilatie kunnen we het beste de **ontluchtingsopening** (afvoer van verontreinigde lucht) **zo hoog mogelijk aan brengen**, terwijl **tegen de vloer** van het vogelverblijf **toevoeropeningen** (aanvoer verse lucht) aangebracht dienen te worden. De **toevoeropeningen** dienen **bijvoorkeur achter de verwarmingsinstallatie** geplaatst te worden, zodat de toegevoerde lucht reeds min of meer verwarmd het vogelverblijf binnenstroomt. Verdeel de ontluchtings- en toevoeropeningen gelijkmatig over de wand en voorzie ze van verstelbare luchtinvoerroosters zodat tocht, in geval van veel wind, kan worden tegengegaan. De luchtinvoerroosters helpen tevens mee ongedierte (o.a.muizen) buiten te houden. Breng de verstelbare luchtinvoerroosters aan, in de wand waar de wind de

verblijf aanbrengen, terwijl de uitlaatopeningen boven in de tegenovergestelde wand worden geplaatst (zie fig.2). Verdeel de ontluchtings- en toevoeropeningen gelijkmatig over de wand en voorzie ze van verstelbare roosters (Tocht en ongedierte !!). Ook hier geldt dat de toevoeropeningen bij voorkeur achter de verwarmingsinstallatie geplaatst worden.

Tot zover het artikel over ventilatie in het vogelverblijf. Ik hoop dat u er uw voordeel mee kunt doen. Ik wens u verder veel verse lucht toe in het vogelverblijf en levendige en gezonde vogels.

A.van Kooten.

De Japanse Meeuw

Tekst: TC Speciaalclub
Foto: Ton de Bruijn.

Kleur

Kop en masker: Voorhoofd, schedel, achterschedel, bef en bovenborst tot aan de borstafscheiding koffiebruin met een grijze waas, vloeiend overgaand in iets lichter gekleurde wangen.

Vleugeldekk: Grote vleugeldekkveren koffiebruin met een grijze waas van een iets lichtere nuance dan de kop en het masker, slagpennen: diep koffiebruin.

Staart: Bovenstaartdekkveren en onderstaartdekkveren koffiebruin met een grijze waas, staartpennen diep koffiebruin.

Broekbevedering: Koffiebruin met een grijze waas.

Snavel: Bovensnavel zwartbruin, ondersnavel grijs.

Poten: Donkergrijs, nagels zwart.

Ogen: Donkerbruin.

Tekening

Onderlijf: Op de borst, van vleugelbocht tot vleugelbocht,

loopt een scherpe kleurscheiding. Op het lichtcreme onderlijf bevindt zich een scherpe, regelmatige fijne visgraattekening, welke 'grijs' van kleur dient te zijn.

Nek, bovenrug, kleine- en middelste vleugeldekkveren (mantel) Op een ondergrond die koffiebruin en grijs bewaasd is, bevinden zich lichtcreme lengtestreepjes.

Stuit: Lichtcreme met grijsbruine dwarsstreepjes.

Keurtechnische aanwijzingen

Bij de mokka JM is de kleur te vergelijken met koffiebruin, met een grijze waas. De ideale kleur is te vergelijken met een kopje koffie waarin een heel klein scheutje melk is gedaan. De totaalkleur wordt veroorzaakt door een reductie van het eumelanine tot ongeveer 50% en een hoeveelheid phaeomelanine die hetzelfde is als bij de zwartbruenen. Gelet moet worden op een niet te donkere totaalkleur waardoor de kleur te veel naar het zwartbruin zweemt. Ook mag de totaalkleur niet te roodbruin zijn hetgeen veroorzaakt wordt door

een te grote concentratie phaeomelanine. De wangkleur is iets lichter dan de kleur van de kop en het masker; getracht moet worden te komen tot een zo'n gelijk mogelijke kleur. De kleur van de bovensnavel is van groot belang; tweekleurige bovensnavels en/of blauwgrijze bovensnavels dienen zwaar bestraft te worden. Ditzelfde geldt ook voor bonte nagels en/of poten. Dit wordt allen beoordeeld onder kleur en kleurregelmaat. Een scherpe kleurscheiding op de borst, tussen de koffiebruine borst en het lichtcreme onderlijf, is geëist. Een veel voorkomende fout is het overvloeien van de donkere borst in het crème van het onderlijf. De grijze visgraattekening op het lichtcreme onderlijf moet scherp en fijn zijn en moet doorlopen tussen de poten. Schubtekening op het onderlijf is bestraft en dient bestraft te worden. Op de mantel bevinden zich lichtcreme lengtestreepjes. Het ontbreken van deze tekening, wat we vooral zien bij te roodbruine mokka's, moet gestraft worden bij tekening. Noot van TC-JMC: In de standaard wordt gesproken van een grijze buiktekening. Wij zijn van mening dat deze koffiebruin van

kleur dient te zijn, gelijk aan de borstkleur, aangezien dit zo bij alle kleurslagen gevraagd c.q. gewenst wordt. Ook bij de lichaamskleur zien wij graag dat er de nadruk op wordt gelegd dat deze 'koud' van kleur dient te zijn. De mutatie Bruin die momenteel veel aandacht krijgt moet warm bruin van kleur zijn met bruine hoorndelen, zodat er een duidelijk verschil komt te liggen tussen de mokkabruin en de bruine japanse meeuw.

Vererving

Bij de roodbruinmutatie wordt de oxydatie van het zwart eumelanine in de haakjes geheel verhinderd; bij de mokkabruine wordt de oxydatie van het zwarte eumelanine in de haakjes echter maar voor een deel verhinderd. Bij deze mutatie wordt alleen in de punten van de haakjes het zwarte eumelanine gevormd; in de bases van haakjes zien wij echter de vorming van het roodbruine phaeomelanine. Door de vermindering van het zwartcomponent in de samengestelde kleur, krijgt de invloed van het roodbruine phaeomelanine de overhand. Het zwartbruin wordt dan lichtbruin met een grijze waas; in de standaard staat dit omschreven als koffiebruin met een grijze waas. Ook bij deze mutatie gebeurt er niets met de vorming van het roodbruine phaeomelanine, behoudens dan dat deel van de haakjes dat in plaats van zwart, nu roodbruin van kleur is. Het zwarte pigment wordt dus gedeeltelijk gereduceerd en wel zodanig dat de haakjes over een lengte van ongeveer 50% zwart eumelanine bevatten. Maar zoals alle reductiefactoren, heeft ook de werking van deze factor een zekere variatiebreedte. Met andere woorden, indien bij een JM het eumelanine voor ongeveer 75% uit de haakjes verdrongen is, dan heft de totaalkleur meer naar het roodbruin over. Bij een andere JM kan het eumelanine verdrongen worden voor ongeveer 25%, dan krijgen wij een donkerbruine (licht zwartbruine). Betrekken wij hierbij ook het feit dat de hoeveelheid phaeomelanine sterk kan variëren, dan zal duidelijk zijn dat de verscheidenheid in kleur erg groot kan zijn bij de mokkabruinen. Het zal voor de kwekers een kwestie van selectie zijn om de juiste kleur 'koffiebruin' te kweken. De reductiefactor van het zwarte eumelanine is (evenals de roodbruinfactor) een mutatie van de 2+ met haar twee mutanten een meervoudige mutatiereeks (multiple allelformerenreeks). Willen zij de factor die de mokkabruine meeuw deed ontstaan in symbolen verwerken, dan moeten zij de 2-factor in dat symbool gebruiken. Wij hebben

dus vastgesteld dat het hier een gedeeltelijke reductie betreft. Aan het symbool 2 zouden wij dan de letter m kunnen toevoegen (de m van mokkabruin). Uit de kweekpraktijk is vast komen te staan dat de mokkabruinmutatie dominant vererft over de roodbruinmutatie. De volgorde van dominant is dus: zwartbruin dominant over mokkabruin, mokkabruin dominant over roodbruin. In formules ziet deze meervoudige mutatiereeks er zo uit: 2+, 2m, 2. De formule voor een mokkabruine JM wordt dan 2m//2m. Een nietmokkabruine JM (de wildvorm of zwartbruine) wordt in formule 2+//2+.

Politieagent

Door: Prof.dr. Anthonie Stok

De tropisch- en subtropisch Amerikaanse, tot de kokkohoenders **Cracidae** behorende **chachalaca** wordt door de plaatselijke bevolking vaak uit liefhebberij gehouden. Meestal komt hij uit eieren die bij tochten in het bos (in het wild dus) werden gevonden en onder broedse kippen gelegd. Het gebeurt nogal eens dat de **Chachalaca** tegenover zijn verzorger vertrouwelijker en tammer wordt dan de kippen zelf. Ze blijken ook beweeglijker, ondernemender en intelligenter dan de kippen te zijn. Vermakelijk is het volgende geval. Een **witkopchachalaca** uit Onos aan de kust van de Grote Oceaan mocht vrij in het dorp rondlopen. Hij bewaarde de orde onder het pluimvee, als geheel zelfgekozen taak. Begonnen twee hanen in een kippenren te vechten, dan rende de **chachalaca** er onmiddellijk met grote snelheid naar toe om de vechtersbazen te scheiden. Ogenscheinlijk uit angst voor straf renden deze weg, zodra de gevederde politieagent in zicht kwam. De **chachalaca** volgde de vluchtende hanen nooit om ze te straffen. Blijkbaar vond hij het zo genoeg. In de praktijk bleek men rekening met de **politieagent** te gaan houden. Blijkbaar hadden de delinquenten toch iets van hem geleerd.

Kweektechnische aanwijzingen

De mokkabruine is een kleurslag die al jaren ter discussie staat, voorwat de kleur betreft. Wat is mokkabruin? 'een kopje koffie met een **scheutje** room!' Wat voor koffie en wat voor

room? Als je de proef op de som neemt dan komt u er toch achter, ongeacht wat voor koffie of room, dat er een kleur tevoorschijn komt die vrij goed aan de standaard voldoet, dus koffiebruin met grijze waas is koudbruin van kleur. Helaas komt het in de praktijk op de TT's regelmatig voor dat goede mokkabruinen laag voor kleur gewaardeerd worden en te rode (warme) mokkabruinen hoog voor kleur gewaardeerd worden. Men vindt dit persoonlijk dan mooier zonder de standaardseisen in ogenschouw te nemen! Met het verschijnen van de bruine mutant is er al het voorstel gekomen om de mokkabruine uit het vraagprogramma weg te halen. Dit zou een hele grote vergissing zijn om dit door te voeren, zeker voor degenen die al jaren doelbewust gericht bezig zijn om goede mokkabruinen te kweken en met in het achterhoofd de donkerbruine en zwartbruine waar nu nog steeds over wordt gediscussieerd, dan moeten wij deze fout zeker niet nog eens maken, maar een duidelijke standaard voor de mokkabruine en bruine JM. Dus de mokkabruine die koud van kleur dient te zijn met een zwartbruine bovensnavel en donker grijze poten en de bruine die warm bruin dient te zijn met bruine hoorndelen wat al een duidelijk verschil is. Nu zullen sommige kwekers denken 'dit is eenvoudig' de mokkabruinen die te rood of te warm van kleur zijn gebruik ik voor de bruin-kweek of ik stuur ze zelfs als zodanig op de TT in'. Dit is de grootste fout die u kunt maken want door de foutieve kleur van de snavel en poten, en ook de afwijkende bevedering van de kop en staart, zal dit voor u teleurstellend zijn. Dus zorg er altijd voor dat u selectief en gericht met de kleurslagen omgaat. Goede resultaten zijn verkregen door een erge koude mokka tegen een koude met iets rode/warme waas te zetten. U krijgt dan zowel een te warme maar ook vrij goed gekleurde mokka's op stok. Hoewel zelf nog niet uitgeprobeerd, lijkt mij d.m.v. een splitvogel van zwartbruin x grijs in de mokka te brengen ook een goede mogelijkheid om de juiste kleur te verkrijgen. Zorg er altijd voor dat u vanaf begin de juiste visgraatvorm in de buiktekening heeft. Hopend hiermee te helpen om de mokka bruine de positieve kant op te krijgen, wensen wij van de TC u allen een succesvol kweekseizoen. Wanneer u voor het eerst met mokka's wilt gaan beginnen start dan met 4 à 5 koppels dan bent u minder afhankelijk van een geluksfactor; dit geldt natuurlijk voor alle kleurslagen.

Succes !!

Voortplanting van de vogels

Door: Prof.dr.Anthonie Stolk

Met de geslachtsorganen van de vogels is het eigenlijk wat vreemd gesteld. Alle gewervelde dieren (de mens inclus) hebben twee eierstokken, maar bij de vogels blijkt alleen de linker tot ontwikkeling te komen. Dit staat in verband met het gewicht, dat immers bij vliegende dieren zo gering mogelijk moet zijn. Een enkele keer komt het voor (bij de sperwer bijvoorbeeld en soms bij de huishoenders) dat ook de rechter eierstok aanwezig is, maar in zulke gevallen ontbreekt toch steeds een functionerende rechter eileider. In de praktijk heeft de vogel dus niets aan dit extra orgaan.

Het embryo (afgeleid van het Griekse woord **embruon** dat jong dier betekent) ontstaat uit de kiemschijf, die met de als voedingsstof dienende dooier uit Aan van de vergrote eiblaasjes of **follikels** ontstaat. Die van een kiemschijf voorziene dooier wordt in de trechter van de in de broedtijd sterk vergrote eileider opgenomen. Alleen voor passage dient die eileider niet, want ze bevat in haar verschillende afdelingen klieren, waarvan de uitscheidingsproducten het ei completeren. Op die manier wordt niet alleen eiwit, maar ook twee vliezen en een schaal toegevoegd. Beide vliezen zijn bij de stompe pool door een luchtkamer gescheiden, die bijvoorbeeld bij het openen van een kippe-ei duidelijk is te zien. De dooier blijft steeds door eiwit omhuld, omdat hij in de spiraalvormige **chalazen** of hagsnoeren hangt, die als vast eiwit van pool naar pool lopen. Dit is een doelmatige voorziening, want als gevolg daarvan is de dooier uitstekend tegen stoten beschermd, terwijl de dooier bovendien met de gevoelige eicel of later met het zich ontwikkelend embryo mee kan draaien. De schaal van het ei bestaat uit kalk (uit koolzure kalk om precies te zijn) en heeft als regel poriënkanaaltjes, een soort opperhuid en een door afgescheiden kleurstoffen verkregen kleurpatroon, dat karakteristiek voor de soort is. Met behulp van dit kleurpatroon kunnen wij de vogeleieren naar de soort onderscheiden. Bij de reptielen monden de afvoerkanalen voor ontlasting, urine en de afscheiding van de geslachtsorganen in één cloaca uit en bij de vogels is hetzelfde het geval: wel een bewijs hoe nauw de verwant-

schap tussen vogels en reptielen wel is. Er zijn dan ook onderzoekers geweest, die de vogels als bevederde vliegende reptielen hebben omschreven. In het middendeel van de cloaca komen bij het mannetje terzijde van de uitmondingen van de urinewegen twee uitgangen van de zaadleiters voor. Het vrouwtje heeft daar de opening van de schede of **vagina**. Een echt uitwendig geslachtsorgaan komt slechts bij de mannetjes van enige vogelgroepen (bij de eenden bijvoorbeeld) voor. Als regel is het dan gedraaid, zodat het de enigszins links in de cloaca liggende vrouwelijke geslachtsopening kan bereiken. Bij het merendeel van de vogels, waarvan het mannetje geen uitwendig geslachtsorgaan of penis heeft, worden de cloaca's stevig tegen elkaar gedrukt, zodat het zaad of sperma op die manier in de schede kan komen. De primaire geslachtsorganen van de mannetjes en de vrouwtjes gaan na de broedtijd bij de degeneratie achteruit. Levendbarende soorten komen bij vogels niet voor. Als zodanig vormen zij de enige klasse van de gewervelde dieren met deze opmerkelijke bijzonderheid. Bij de reptielen, amfibieën en vissen, die zoals bekend als regel eieren leggen, wordt dit bij bepaalde soorten wel gevonden, maar bij de vogels zoeken wij die levendbarende vergeefs. In de eileider wordt slechts één ei aangetroffen, als gevolg waarvan door een vogelvrouwtje slechts één ei per dag kan worden gelegd. Bij huishoenders komt als uitzondering tweemaal leggen per dag voor. Dit staat eveneens met de gewichtsbesparing in verband. Meerdere eieren per dag zou helemaal niet doelmatig zijn in verband met het vliegen. Bij het verschijnen van het ei in de cloaca komt eerst het spitse eind naar buiten. Bij de kip is dat ongeveer twintig tot vierentwintig uur na het springen van het eiblaasje

het geval. Vóór het leggen kan het ei zich ook omdraaien, als gevolg waarvan twintig tot dertig procent van de kippe-eieren met het stompe eind naar voren worden gelegd. Van veel betekenis kan dit overigens niet zijn. Wij hebben hier meer te doen met een statistische bijzonderheid. Het gewicht van het ei van de Madagascarstruisvogel, die als de grootste vogel bekend is, bedraagt ongeveer tien kilogram; het kan ovaal tot kogelrond zijn en wit of bont. Bij de kleinste kolibrie is het ei slechts 0.25 gram zwaar. Door sommige vogelvrouwtjes worden eieren gelegd, die elk vijftig procent van het lichaamsgewicht wegen. Een binnen enige dagen voortgebrachte hoeveelheid eieren blijkt vaak het gewicht van het dier te overtreffen. Dit is bijvoorbeeld bij de kiwi en de grootpoothoenders het geval. Mannetjes en vrouwtjes zijn bij een groot aantal vogels (kraaien en aalscholvers bijvoorbeeld) uitwendig niet te onderscheiden. In dergelijke gevallen komen wij eerst uit de reacties van een dier op het baltsgedrag van de ander te weten of ze tot een verschillend of hetzelfde geslacht behoren. Bij een groot aantal soorten waarbij de geslachten er opvallend verschillend uitzien, is dit heel anders gesteld. Dit brengt ongetwijfeld een voordeel met zich mee, want bij deze kan de partner reeds van verre op de juiste manier worden aangesproken en benaderd. Meestal zijn de mannetjes in die gevallen groter en kleuriger dan de vrouwtjes. Behalve zulke patroon- en kleurverschillen blijken er nog verschillen in de veerstructuur te bestaan en bij de mannetjes nog allerlei extra's: kammen of andere verlengstukken van de snavel of de schedel, opblaasbare huidzakken, aanhangsels aan de zijkanten van de snavel, de zijkanten van de keel of van het midden van de keel, sporen aan de poten en wat dies meer mag zijn. Het prachtkleed van de mannetjes of van beide geslachten wordt vaak niet het hele jaar door gedragen. Roodborstjes hebben altijd een rode borst, maar die van de blauwborstjes is alleen in de voortplantingstijd geheel blauw. De wisseling van het ene kleed naar het andere kan op verschillende manieren worden bereikt: door een kleine gedeeltelijke rui, door volledige rui van de kleine veren of zelfs door een volledige rui, door het afslijten van uiteinden van veren, door het extra aangroeien van veren, door de groei

van wratten, door de vorming van een snaveluitsteeksel, door verkleining van de snavel en door nog heel wat andere veranderingen meer. Bij de aanvang van de voortplantingsperiode is die verandering meestal voltooid. De broedtijd in de ruimste zin blijkt na een rustpauze te volgen. De vogel komt in de broedstemming met de vergroting van de geslachtsorganen. De voortplantingsperiode eindigt bij het zelfstandig worden van de jongen. De vogels broeden op onze breedtegraad als regel in de lente en de zomer. Soms echter ook in de winter. De voortplantingsperiode wordt in principe daardoor bepaald, dat tijdens het opgroeien van de jongen in de eerste plaats voldoende voedsel aanwezig moet zijn. Omdat de voortplantingsperiode bij de afzonderlijke soorten van een bepaalde streek op verschillende tijden kan beginnen, moeten de stimulerende van buiten komende krachten uiteenlopende drempelwaarden bezitten. Van die krachten lengen wij het lengen van de dagen, het hoger worden van de temperatuur van de omgeving, de toename van het aantal kleine dieren en planten. In de tropen blijken er broeders in de droge tijd, de regentijd en tijdens het hele jaar te zijn, waarbij in het laatste geval de afzonderlijke dieren of paren vermoedelijk tussentijds lange broedpauzes houden. De duur van de broedtijd varieert van ongeveer twee tot vijftien maanden: het kortst is deze bij de alken en het langst bij de koningspinguïns. Ook bij de grote albatrossen duurt hij een jaar. Bijgevolg kunnen albatrossen vanzelfsprekend slechts één broedsel per jaar grootbrengen en nemen ze dan een jaar rust. Bij een groot aantal vogelsoorten worden meervoudige broedsels per jaar aangetroffen en als regel sluiten die dan onmiddellijk op elkaar aan. De broedperioden worden vaak in elkaar geschoven. Dan worden er weer eieren gelegd, terwijl de ouders nog voor de jongen van het eerste broedsel moeten zorgen. Bij een groot aantal Europese vogelsoorten blijkt één paar in één seizoen voor twee of drie broedsels te kunnen zorgen. Duiven en huismussen brengen het zelfs tot vijf broedsels per jaar. De vogel vestigt zich in de voortplantingsperiode op een bepaalde plaats. Hetzelfde wordt door de broedparasieten gedaan, evenals de soorten die buiten de broedtijd trekken of rondzwerven. Door een groot aantal vogels wordt de broedplaats als eigen grondgebied gemerkt. Wij noemen dit broedterritorium of broedgebied: het wordt tegen soortgenoten verdedigd, althans tegen die van het-

zelfde geslacht. In het bijzonder bij insektenetende vogels vormt het territoriuminstinct vermoedelijk een zekere waarborg voor het welslagen van het broeden. Het zal in elk geval beter zijn dan wanneer in hetzelfde struikgewas een groot aantal nesten van soortgenoten aanwezig is en als gevolg daarvan verre vluchten voor het zoeken van voedsel nodig zijn. Bij een groot aantal in kolonies broedende vogels (bij de blauwe reiger en de Noordse stormvogels bijvoorbeeld) blijken verre vluchten naar de voedselplaats echter aan de orde van de dag te zijn. Vaak vormen vogelterritoria vrijwel de hele woonruimte, waarin een paar zich in de voortplantingsperiode ophoudt. Heel mooi is dit bijvoorbeeld bij de boomkluvers. Het tegenovergestelde komt bij in koloniebroedende vogels voor, die hun voedsel in zee vinden en waarvan de broedplaatsen bijgevolg aan de kust in een beperkte ruimte bijeengedrongen zijn. Als zodanig kunnen meeuwen, alken, pelikaanachtigen, stormvogels en pinguïns worden genoemd: vaak verdedigen ze slechts de onmiddellijke omgeving van het nest zo ver de snavel reikt. Kleine groepen kunnen ook gemeenschappelijke territoria hebben. Dit is bijvoorbeeld bij de orgelvogels, de klauwierkraaien, de ani's en de hoatzins het geval. Zeer zelden komt het voor dat een vogel in het geheel geen eigen gebied heeft. Zo'n aan geen plaats gebonden wereldbewoner is de notenkraker bijvoorbeeld. De grenzen van het broedterritorium kunnen vaak tijdens de broedperiode enigszins veranderen, maar de burens kennen die heel goed en houden er als regel terdege rekening mee. Nadert een soortgenoot deze grens, dan wordt gewoonlijk een wisselspel van aangeboden bewegingen en gedragshandelingen met speciale betekenis ten tonele gevoerd en op die manier een ernstig gevecht verhinderd. Gewoonlijk blijkt de vreemde indringer op een gegeven moment als de moreel verslagene te vertrekken. Bij de meeste zangvogels (en dit is natuurlijk voor de volièrehouders van het grootste belang) wordt door de zang in het territorium (vaak vanaf vaste zangposten geproduceerd) aan de soortgenoten te kennen gegeven, dat zich hier een mannetje met zijn eigen gebied bevindt. De daarmee overeenkomende geluiden van een groot aantal andere mannetjesvogels spelen in dit opzicht ook een belangrijke rol. Door het ver hoorbare gezang worden mannelijke soortgenoten al tijdig verjaagd, terwijl ongepaarde vrouwtjes erdoor worden gelokt. Bij een groot

aantal soorten wordt ook de verschijning van de vogel zelf of zijn imponeergedrag als de aankondiging van de aanwezigheid van een territorium beschouwd. De mannetjes bezetten vóór het begin van de voortplantingsperiode hun territoria en als gevolg daarvan worden de broedparen al naar het gunstigste plaats- en voedselaanbod over het hele woongebied verdeeld. Nu blijken er behalve broedterritoria parings- jongen- en voedselterritoria te zijn. Door een groot aantal vogels wordt in de winter een ander territorium dan gedurende de voortplantingsperiode bezet. Bij enige vogelsoorten voelen de vrouwtjes zich blijkbaar ook als grondbezitters en worden vrouwtjes zonder meer van hun plekje grond verjaagd. Bij de meeste vogelsoorten begint de paarvorming eerst nadat de mannetjes het broedgebied hebben bezet. De vrouwtjes van een groot aantal komen eerst na de mannetjes het broedgebied binnen en hebben dan de mogelijkheid voor zichzelf om het beste en meest aantrekkelijke mannetje uit te zoeken. Dit kan het mannetje zijn dat het voordeligste stuk grond bezet houdt, het beste zingt of er het mooiste uitziet. Momenteel is echter nog niet met zekerheid bekend of de vrouwtjes inderdaad hun keus werkelijk op die manier doen. Zijn de geslachten gelijk gekleurd, dan gaat aan de paarvorming vaak eerst een wederzijds pronken vooraf, waarbij men de fraaiste gedragingen en houdingen kan zien. In de tijd van de paarvorming blijken de meeste vogels zich al in de voortplantingsstemming te bevinden. Wij moeten echter niet vergeten dat er ook vogelsoorten zijn, die in het najaar of in de winter paren. Zo heeft een groot aantal eenden een echte verlovingstijd die verschillende maanden duurt, voordat ze in de paringsstemming komen. Meestal blijven de paren bijeen tot de tijd van de leg, zeer vaak ook nog tot het zelfstandig worden van de jongen. In zo'n geval kan voor het volgende broedsel een nieuw **broedhuwelijk** met een andere partner worden gesloten. Bij een groot aantal vogels komt een **seizoenhuwelijk** voor, waarbij het paar na het eerste broedsel bijeenblijft tot ook de jongen van de in hetzelfde jaar volgende nieuwe broedsels voorkomen zelfstandig zijn. Bij andere soorten wordt een huwelijk gesloten, dat verschillende jaren duurt. Bij de ganzen en nog enige andere vogelsoorten blijkt de paarvorming levenslang te duren. **Polygamie** komt bij verschillende vogelsoorten voor. Verschillende vrouwtjes paren hier met één mannetje, wat als **veel-**

wijverij bekend is. **Veelmannerij** of **polyandrie** komt ook voor en dan zien we verschillende mannen met één vrouwtje paren. Tenslotte is er ook nog een totaal ontbreken van de paarvorming, wat bekend is van liervogels, kemphanen, houtsnippen en nog een groot aantal vogelsoorten meer. Mannetjes en vrouwtjes komen daar alleen maar voor de geslachtsdaad bij elkaar. Dit neemt niet weg dat de **monogamie** in de vogelwereld de meest voorkomende huwelijksvorm is. Bij insektenetende soorten is het grootbrengen van de jongen klaarblijkelijk beter gewaarborgd als door beide ouders voor de jongen wordt gezorgd, dan wanneer de hele zorg op één ouderdier neer komt. De handelingen die tot de paarvorming, de gelijkschakeling van het geslachtelijk gedrag, tot de bevruchting en tot het bijeenblijven van het paar leiden, zijn in het algemeen instinctief en als regel geritualiseerd. Alle handelingen in verband met de nestbouw blijken door het instinct bepaald te zijn en behoeven dus in het geheel niet te worden geleerd. Allereerst de plaats van het nest. Deze wordt gewoonlijk door beide partners gezamenlijk gekozen, dan wel door het mannetje of door het vrouwtje alleen. Er bestaat een groot aantal nesttypen: een onveranderd plekje op de kale grond, een enigszins bewerkt stukje kale grond, de houten bodem van een holte in een boom, een met enige draaiingen van het lichaam gevormde kuil of ook een kunstzinnig bouwsel, dat soms na weken durende werkzaamheden tot stand is gebracht. Daartussen blijken alle mogelijke variaties, schakeringen en overgangstypen te bestaan. Door de meeste vogels wordt het nest zelf gebouwd, terwijl sommige de nesten van vreemde vogelsoorten overnemen. Broedparasitisme komt bijvoorbeeld bij onze Europese koekoek voor. Zoals bekend worden de eieren daarbij in de nesten van vreemde vogelsoorten gelegd, terwijl het broeden en grootbrengen van de jongen aan de pleegouders of waardvogels worden overgelaten. Het nest ontbreekt geheel bij de grote pinguïns: het ei wordt daar op de poten megedragen. Door kleine vogels wordt gewoonlijk voor ieder broedsel een nieuw nest gebouwd. Dit is doelmatig en van het grootste belang, omdat de nesten zeer sterk door parasiterende insecten en mijten worden bezocht. Soorten die in het verleden geen nieuwe nesten gebruiken, zijn in de loop der tijden wel uitgeselecteerd. Vaak wordt door grotere vogels jarenlang van hetzelfde nest gebruik gemaakt. Gewoonlijk

wordt het voor elk nieuw broedsel verbeterd en het is zeker geen zeldzaamheid dat dit verbeteren ook tijdens het broeden gewoon doorgaat. Is het nest gereed, dan duurt het als regel slechts enige dagen, voordat door het vrouwtje het eerste ei wordt gelegd. Het kan bij sommige vogelsoorten echter langer duren, in bepaalde gevallen zelfs wel een groot aantal weken. Het komt ook voor dat het begin van de legtijd ervan afhangt of een bepaalde temperatuur van de omgeving bereikt is en (wat zeker zo belangrijk moet worden geacht)..... enige tijd behouden blijft. De hele vogelbevolking legt dan in zulke gevallen vrijwel gelijktijdig, wat een indrukwekkend verschijnsel is. Zo is bij de dunbekpijlstormvogel de legtijd binnen twaalf dagen beëindigd. Een algemene regel is dat gewoonlijk in de vroege morgen wordt gelegd. Al naar de soort omvat het broedsel één tot achttien eieren. De omvang van de leg kan ook binnen één soort enigszins (soms vrij sterk) variëren, waarbij het voedselaanbod of de streek een niet onbelangrijke rol kunnen spelen. Liggen er meer dan achttien eieren in het nest, dan zijn ze vermoedelijk afkomstig van verschillende vrouwtjes, een mogelijkheid waarmee altijd rekening moet worden gehouden. Alle vogels hebben voor de ontwikkeling warmte nodig: meestal wordt die warmte op efficiënte wijze toegevoerd. De meeste broedende vogels krijgen kale huidplekken op de buik, die broedvlekken of plekken worden genoemd. Hierin zijn de bloedvaten sterk verwijd en op die manier wordt voor een bijzonder sterke doorbloeding van de huid en een sterke warmteafgifte zorg gedragen. De vogel gaat zodanig op de eieren zitten, dat deze met hun bovenkant tegen de broedplekken komen aan te liggen. Meeuwen en de met hen verwante steltlopers hebben er drie, maar bij de meeste zangvogels, roofvogels, duiven en futen komt er slechts één voor. Bij soorten waar het mannetje aan het broeden deelneemt of dit van het vrouwtje bij toerbeurt overneemt, blijken zich ook broedvlekken te ontwikkelen. De eieren zijn van onderen en aan de zijanten meestal door de bekleding van het nest (als regel van zacht materiaal, zoals plantenpluis, haren, veren en dergelijke) tegen de koele buitenwereld beschermd. Overigens is dit niet altijd het geval, want bij een groot aantal vogelsoorten blijken de eieren immers op de kale grond te liggen. Bij zeekoeten kan dit vaak zelfs op door smeltwater overspoelde rotsgrond zijn. Bij een groot aantal vogelsoorten wordt door

de mannetjes en vrouwtjes bij toerbeurt gebroed. Bij deze soorten voltrekt het aflossen van de wacht zich volgens een aangeboren ritueel. Door de aflossende partner kan nestmateriaal worden meegebracht en aan de andere worden doorgegeven. Hij kan diens rug aanraken en hem op die manier bewegen om op te staan. Bij andere vogelsoorten blijkt alleen het vrouwtje te broeden en bij weer andere alleen het mannetje. De meeste vogels houden in zulke gevallen langere of kortere broedpauzes, omdat ze voedsel moeten zoeken. De algemene regel is dat de vogels tegen het eind van de broedtijd vaster op de eieren zitten dan aan het begin. De eieren worden door de meeste vogels van tijd tot tijd gekeerd. Het zwaartepunt van het ei moet daarbij steeds weer naar beneden gaan, als gevolg waarvan het embryo en later de jonge vogel bovenop komt te liggen. Het is in sommige gevallen nodig om de eieren tegen al te grote warmte te beschermen. Dit gebeurt dan voordat de oude vogel deze begraaft of met de vleugels bedekt. Bij enige vogelsoorten (zoals bijvoorbeeld bij de grauwe gans) worden uit het nest geraakte eieren keurig teruggerold, terwijl andere met zand overdekte eieren weer opgraven. De langst bekende tijd voor het uitbroeden van de eieren geldt voor die van de koningsalbatros met tachtig dagen. De kortste hebben met tien en een halve dag de brilvogel en de koekoek. Tijdens het broeden is de overigens zo beweeglijke vogel aan het nest gebonden en dit is ook voor de nesttijd van de jongen het geval. Bijgevolg is hij overgeleverd aan vijanden die zijn verblijfplaats kunnen vinden. Met het oog daarop is de broedtijd als regel des te korter naarmate de gevaren groter zijn. Op kleine eilanden levende zeevogels kunnen zich een lange broedtijd en een langzame groei van de jongen permitteren. Daar ter plaatse komen immers geen eieretende roofdieren voor (als wij mensen die tenminste niet hebben ingevoerd!). Hetzelfde is het geval met de grote weerbare roofvogels. Daarentegen broeden de meeste zangvogels slechts twaalf tot veertien dagen en worden de jongen daarna nog slechts twaalf tot zestien dagen op het nest gevoerd. In holtten broedende vogels hebben gemiddeld langere broed- en nesttijden dan in de open lucht broedende vogels. Slechts de spechten vormen een tot nu toe nog niet verklaarde uitzondering. Grotere soorten binnen dezelfde groep broeden gewoonlijk langer dan kleine.

usel

De

"Zijn Forpussen killers"

Na 10 jaar ervaringen met de forpussen is de bovenstaande vraag voor mij nog steeds niet met een duidelijk JA of NEE te beantwoorden.

In de eerste jaren heb ik wel eens geprobeerd om een of meerdere forpussen in een vluchtje onder te brengen, waar al andere forpussen een tijd in waren ondergebracht. En altijd ontstonden er dan tussen de vogels gevechten die zo hevig waren, dat indien ik ze niet ging scheiden, ik er van overtuigd was en ben, dat er doden zouden vallen. Ik heb dit geprobeerd in vluchten waar mannen en poppen samen waren ondergebracht en ook in vluchten waar alleen mannen en poppen waren gehuisvest. De reden hiervan is mij tot op dit moment niet duidelijk, maar mijn gedachtengang gaat uit, dat deze vogels eenmaal in een groepsverband op een bepaalde plaats leven, geen vreemde soortgenoten in hun omgeving dulden. Na vele proeven heb ik dan ook een systeem ontwikkeld waarbij ik geen onderlinge gevechten meer heb en in

5 jaar geen dode vogel door bovenomschreven oorzaak. Daar mij nog wel eens wordt gevraagd of deze vogels echt zulke moordenaars zijn, wil ik onderstaand mijn systeem gaarne aan andere forpus liefhebbers ter informatie doorgeven. Om enige duidelijkheid te scheppen in mijn verhaal, wil ik beginnen op het punt dat alle kweekkoppels in de broedkooien zitten en mij drie lege vluchten ter beschikking staan voor de jongen. Na het uitvliegen van de eerste jongen worden deze plusminus een week in een TT kooi ondergebracht. Na deze

week worden de mannen geplaatst in, laten we zeggen vlucht A, en de poppen in vlucht B. Vlucht C blijft leeg. Als uit de andere broedkoppels ook jongen uitvliegen gaan deze ook eerst in de TT kooien. Het is niet interessant te melden welke soorten het allemaal

is zo vaak te herhalen als men zelf wil, maar denk wel om overbevolking in elke vlucht, maar dat geldt voor alle vogels die men houdt. Omdat de forpussen erg trouw zijn aan hun partner, kan men na het broedseizoen de koppels beter niet scheiden. Om deze koppels toch ook in vluchten onder te brengen,

worden door mij altijd van elk soort een koppel, uiteraard gelijktijdig in een vlucht ondergebracht. Bijvoorbeeld 1 koppel groenstuit, 1 koppel grijsrug, 1 koppel gebrilde en 1 koppel geelmaskers. Zelf heb ik in al die jaren nog niet eenmaal bij deze koppels enige agressiviteit ten opzichte van elkaar kunnen waarnemen. Ik geloof dan ook dat het woord KILLER niet van toepassing hoeft te zijn, op deze mooie vogels, omdat het de schuld van de mens is. Immers in de vrije natuur kan een vogel indien hij in een bepaalde leefgemeenschap niet gewenst is, zichzelf

verplaatsen, wat uiteraard in een volière niet mogelijk is.

Tekst: Hans Schipper
Foto: C.Scholtz/v.'t Hart

Onderschrift foto: Gebrilde dwergpapegaai (Forpus conspicillatus).

zijn, want alle soorten gaan bij mij door elkaar in de vluchten. Belangrijk is natuurlijk een goede kweek-en ringenadministratie. Bij het onderbrengen van nieuwe jonge vogels ga ik als volgt te werk. De mannen uit vlucht A gaan samen met de nieuwe jonge poppen in vlucht A. De poppen uit vlucht B gaan samen met de nieuwe jonge poppen in vlucht A. Nu blijft vlucht B weer leeg. Daar alle vogels nu weer in een vreemde ruimte (vlucht) zitten, komen er geen vechtpartijen meer voor. Dit systeem

KALENDER 1992

De Filippijnse Hangparkiet

De twee vogeltjes die op het kalenderblad vrijmoedig het nieuwe jaar inblikken zijn een paartje Filippijnse hangparkieten. De vogel aan de rechterkant is het mannetje, dat te herkennen is aan de rode keelvlak. Deze vogels behoren tot de vleermuispapegaaien, geslacht *Loriculus*. Deze naam danken ze aan het feit dat zij - wanneer zij het naar de zin hebben - niet op een stok, tak of twijg gaan zitten, maar er aan gaan hangen met de kop naar beneden. Een hangparkietje dat zittend gaat slapen is óf niet helemaal in orde, óf het voelt zich niet op zijn gemak. Zoals op de foto goed te zien is, is de snavel van deze parkieten wel tamelijk lang maar niet fors. Er kunnen dan ook geen harde doppen of schalen van vruchten mee gekraakt worden. Vandaar dat als voer kanariezaad en gierst wordt aangeraden. Dit moet gemengd worden met een beetje geplette hennep. Tevens wordt dagelijks gekookt rijst en in melk geweekte beschuit geadviseerd, alsmede groenvoer bessen en zachte vruchten.

In de vrije natuur

Door hun groene verenpakje zijn de vleermuisparkieten in het wild zeer moeilijk te observeren. De kleur komt immers prachtig overeen met het groene gebladerte van het geboomte in de wouden en bossen waarin zij leven. Maar heel duidelijk vallen ze op als zij van de ene plek naar de andere vliegen. De vlucht is snel met kwieke vleugelslagen, die afgewisseld worden met korte glijvluchten. Als nestplaats wordt een holle boom uitgekozen. Er worden blaadjes en stukjes schors in de holte gebracht. Hierop komen 2 tot 4 witte eitjes te liggen, die in ruim 3 weken worden uitbroed. Het duurt ongeveer 4 tot 5 weken eer de jongen uitvliegen. Naar verluidt zijn in de volière al meermaals broedresultaten met deze "filippijns" bereikt. Deze parkieten hebben domicilie op de Filippijnen alsmede op de Sulu-archipel, de eilandengroep beoosten de "honde-neus" van Borneo. Men onderscheidt een stuk of elf ondersoorten.

Meindert de Jong

Volgehouden kweek le

Tekst: Geert van Nieuwenhuysse-Oostrozebeke
Foto's: Auteur en Bob Dijkmans

Olijfgroene mutant

Het begon allemaal tijdens het jaar 1984. Ik was een fervent kweker van diverse soorten agaporniden en forpussen. Op bezoek bij een kweker in Brugge ontdekte ik de toen nog niet zo bekende catharina parkieten. De overwegend groene en zeer rustige vogels intrigeerden mij omwille van hun prachtige zwarte tekeningen in hun verenkleed. Hetzelfde jaar nog werden twee onverwante koppels aangeschaft en dit resulteerde al vlug in een succesvolle kweek. Het kweekjaar 1984 kon ik afsluiten met toch reeds enkele jongen op stok.

In 1985 ontdekte ik bij een kweker uit Waregem een kweekpop die iets donkerder groen was dan alle andere. Die pop was gepaard met een gewone groene man. Hij had enkele jongen op stok waaronder ook zo'n donkerder groene pop die hij me samen met een gewone man verkocht. Om inteelt te vermijden werden deze vogels gepaard met jongen van eigen kweek.

Tijdens het volgende kweekseizoen in 1986, ontdekte ik dat ongeveer 50% van de jongen uit het koppel groen x donkerder groen opnieuw donkerder

groene catharina's waren. Ik kocht me in datzelfde jaar nog vreemd bloed bij om in 1987 de donkerder groene jongen met totaal onverwante vogels te koppelen zodat ik uiteindelijk in 1988 voor het eerst uitprobeerde met donkerder groen x donkerder groen. Tot mijn grote verwondering ontdekte ik nu een prachtige olijkleurige catharina in het nest. Vanuit mijn vroegere ervaringen met de agapornis *roseicollis* was ik er nu van overtuigd dat ik met donkerfactoren te maken had. Vanaf nu wist ik dat die 'donkerder' groene in feite een groene catharina was met 1 donkerfactor, dus een donkerder groene, en dat die olijf een catharina was met dubbele donkerfactor.

Tijdens de zomermaand augustus in 1988 kreeg ik bezoek van Benny Luts, een ervaringrijke kweker uit Beringen die ik in Hamme op een vogelbeurs had ontmoet. Ik vertelde hem mijn bevindingen en toonde hem de olijfcatharina als kweekresultaat. Ook hij was voor het eerst geconfronteerd met die donkerfactoren in de catharinasoort. Ik vertelde hem dat ik graag die donkerfactoren in het blauw had gekweekt. Daar ook hij erg geön-

id tot unieke Kobalt Catharina!

teresseerd bleek, werd tot een onderling akkoord gekomen om twee blauwe catharina's aan te schaffen die een pop en een man bleken te zijn. De pop werd gepaard met de gekweekte olijman en de blauwe man met een donkergroene pop.

Het kweken met deze twee blauwe vogels bleek echter geen sinecure. Van het koppel blauw x olijf werden over twee jaar slechts acht jongen op stok gebracht. Vele jongen stierven vroeg in 't nest totdat ik ontdekte dat de blauwe pop telkens maar één jong per nest wou grootbrengen. Van het andere koppel weigerde de blauwe man met de donkergroene pop te paren. Uiteindelijk gaf ik hem een groene pop die volgens de verkoper split was voor blauw, die we in 1988 samen met de twee blauwe vogels hadden aangeschaft. Dat die pop niet split was voor blauw, durf ik niet met zekerheid te beweren. Wel bracht ze veel jongen voort met die blauwe man, maar nooit blauwe.

Met de aanachaf van vreemd bloed werden in 1990 diverse onverwante koppels gevormd donkergroen/blauw x blauw die normaliter 25% groen/blauw, 25% donkergroen/blauw, 25% blauw en vooral 25% kobalt konden voortbrengen. In oktober 1990 werd

mijn droom werkelijkheid toen mijn eerste koppel o.a. een kobalt opleverde. Een maand later volgde een tweede kobalt uit een ander nest. Volgens Benny moeten dit de eerste en enige kobalten in België geweest zijn die in 1990 gekweekt werden.

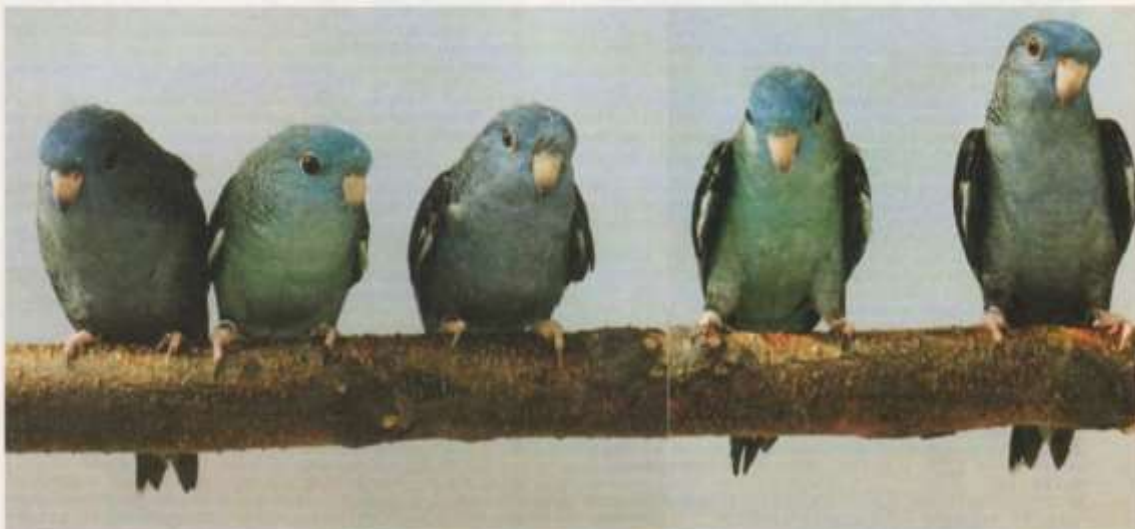
Ik kan moeilijk beschrijven met welke spanning ik naar die eerste kobaltkweek heb toegeleefd daar ik helemaal niet wist welk kleurverschil met de gewone blauwe dit bij de catharina's zou geven. Doigelukkig was ik, toen ik ontdekte dat het kleurverschil met de gewone blauwe groot is en reeds van ver opvalt. Het blauw is werkelijk kobaltblauw. Ongetwijfeld een groter kleurverschil als bij de pastelblauwe en kobalt roseicollis die ik vroeger heb gekweekt.

Terwijl ik het artikel schrijf (begin aug. 1991) hebben mijn twee kobalten van 1990 reeds vijf kleurgenoten gekregen en wacht ik al vol spanning op de mauve catharina die ik met wat geluk dit jaar nog moet kunnen kweken. Anderzijds verheugt het mij dat de huidige blauwe en kobalt catharina's meestal groter zijn dan hun blauwe ouders. Dit is waarschijnlijk het gevolg van het tijdig inbrengen van onverwant bloed.

Nog enkele interessante gegevens voor huidige of toekomstige kwekers !!

1. De catharina is een rustige, klimgrage vogel die in het wild leeft in Centraal Amerika, vooral in het gebergte, van zuidelijk Mexico tot in het westen van Panama.
2. Ze zijn meestal erg vredelievend. Poppen die in eenzelfde kooi of volière vertoeven, schrikken er niet voor terug om met meerderen in eenzelfde nestkast een legsel te beginnen.
3. De vogels worden heel tam. Het gebeurt dikwijls dat bij nestcontrole de vogels gewoon op het nest blijven zitten en dat pas na enige tijd en nadat het deksel volledig geopend is, rustig het nest zonder op te vliegen en langs het vlieggat verlaten.
4. Ook het verplaatsen van vogels is geen probleem daar ze geen stress kennen.
5. Wel valt er af en toe een dood jong met volle krop in het nest te bespeuren, vooral bij éénjarige kweekvogels.
6. Van de jongen die op stok komen, is de sterfte uiterst gering tot praktisch nihil te noemen.

Blauwe met en zonder donker factor

De Geeloogzanger

Tekst: Meindert de Jong Foto: C.Scholtz/Grauwelman

De geeloozanger, die ook Burkeboszanger wordt genoemd, behoort tot het in Zuidoost Azië verspreide geslacht van Vliegenvangerboszangers, met als wetenschappelijke geslachtsnaam *Seicercus*. De Geelooz- of Burke boszanger heeft een lengte van circa 11,5 cm. Hij bewoont het Himalayagebied op hoogten tussen 350 en 3500 meter en verder oostwaarts tot in Zuid China, Birma en Indo China. De kleine onopvallende vogeltjes met de opvallende gele oogring (Golden spectacled Warbler noemen de Britten hem daar) houden zich bij voorkeur op in de altijd groene wouden. Hun snaveltje is wat breder dan dat van onze loozangertjes, de fitis en de tijtjaf en deze stelt ze in staat om insecten in de vlucht te snappen. Nu weet u meteen waarom

deze vogeltjes vliegenvangerboszangers worden genoemd. De befaamde ornitholoog Salim Ali noemt deze zanger in "Field Guide to the Birds of the Eastern Himalayas" Black browed Flycatcher Warbler" (Zwartwenkvliegenvanger boszanger) en zo ziet u maar weer dat het een goed idee van Linnaeus is geweest om alle levende dieren en planten één wetenschappelijke benaming te geven, ofschoon deze ook bij tijd en wijle weer wordt gewijzigd. In de wintermaanden is er een verticale trek en dalen de vogels af naar lagere regionen. Dan zoeken ze hun vertier in de ondergroei van eiken en berkenbossen, rododendronvelden en gemengde wouden met coniferen en loofbomen. Veelal wordt naar voedsel gezocht in gezelschap van andere kleine vogeltjes. Het me-

nu bestaat voornamelijk uit insecten. Tijdens het foerageren wordt af en toe een scherp "tsjieuw" of wieie-up" gehoord. De zang van deze boszanger wordt beschreven als "kanarieachtig, luide, heldere, trillende toontjes". Het nest is gewoonlijk koepelvormig en bevindt zich op of net boven de grond. Het heeft een zijingang, net als bij onze fitis en tijtjaf. Een voltallig legsel schijnt te bestaan uit vier ongetekende witte eieren.

GROOTSTE VOGELMARKT VAN FRIESLAND TE JOURE

Elke derde zaterdag van maart en oktober. ZATERDAG 21 MAART 1992

In verband met de verbouwing van Evenementenhal, deze keer in de bedrijfshal van 'De Vries Grondwerken' in Joure, 100 meter vanaf de rotonde, route duidelijk aangegeven.

Handelaren voor 9.30 uur binnen. Aanvang verkoop 10.30 uur.

Kwartels e.d. verboden volgens art. 3 veetelewet. Voer en water voor alle vogels verplicht.

Organisatie: Vogellerevereniging "Zanglust" te Joure
Inrichtingen: 05136-16610 of 12122

Goudagaat en agaat.

Als wij spreken over goudagaat en agaat, dan hebben wij het respectievelijk over intensieve en niet intensieve vogels. Ook hier geldt, evenals bij de eerder omschreven goudgroene en goudbruine exemplaren, dat het woord "goud" staat voor de intensieven. Pigment en bijkleur ook hier gezamenlijk verantwoordelijk voor het totaalbeeld. Is **ÅÅn** van beide van mindere kwaliteit, dan doet dat afbreuk aan de totale kleuruiting en m.b.t. tentoonstellingsvogels zal de keurmeester met duidelijke aantekeningen op de keurbrief, de in mindering gebrachte punten verantwoorden. Ook al schrijft men niet in voor een vogelshow, dient men toch goed te letten op gestelde eisen voor zowel pigment als bijkleur, doen wij dat niet dan zal de nateelt kwalitatief verminderen en juist het tegenovergestelde moet het streven zijn van elke echte vogelliefhebber. Laten wij eerst de voornaamste eisen m.b.t. de **goudagaat** eens op een rijtje zetten. Het totaalbeeld van de vogel uit deze kleurslag komt wat minder zwart over dan dat van de goudgroene, dat komt omdat er verlies van een bepaalde hoeveelheid bruinpigment heeft plaatsgevonden. Ondanks een vermindering van pigmentbezit t.o.v. de goudgroene, mag het totaalbeeld toch niet te licht zijn, de pigmentstreepjes moeten vrij donker van kleur zijn, kort en smal en in de flanken mag pigmentbestreping niet ontbreken. Let altijd goed op de kleur van vleugel en staartpentoppen, die mogen beslist **niet te ver opgebleekt** zijn. Aan een klein opgebleekt randje ontkomen wij overigens zelden of nooit. Karakteristiek voor alle agaten is de z.g. baardtekening aan beide kanten van de hals. Deze tekening dient **symmetrisch en duidelijk** aanwezig te zijn. Bruin, hetgeen vaak in de rug te zien is, is **niet** toegestaan. Moeten de hoorndelen, snavel en pootjes dus, bij de groene zo donker mogelijk zijn, hier is dat niet het geval, eis is hier juist **niet te donker en beslist éénkleurig**. Lopen tentoonstellingsvogels strafpunten op omdat ze b.v. een paar zwarte nagels hebben, dan worden die punten op de keurbrief in mindering gebracht in de rubriek "pigment". Naast genoemde pigmenteisen nu de eisen voor bijkleur. Een goed, zuiver en diep geelbezit, egaal verdeeld over het gehele lichaam. Is de werking van de intensiefactor te zwak geweest, dan zal nooit voldaan worden aan de gestelde eisen voor bijkleur, ook wel goudtint genoemd. De aanwezigheid van meligheid zal altijd te zien zijn bij een zwakwerkende intensiefactor en meligheid is bij de goudagaat **niet** toegestaan. De aanwezigheid van een weinig blauwstructuur is toegestaan, de goudtint zal daardoor wat helderder overkomen en dat is een voordeel. Ook moet die goudkleur zuiver van tint en over het gehele lichaam egaal zijn, dus in onderlichaam en/of in **ÅÅn** der flanken niet lichter van tint dan b.v. in rug of borst. Dan de eisen voor **agaat**, de **niet intensieve vogels**. De pigmentstreepjes zullen hier altijd wat minder fijn zijn dan bij de intensieve vogel, dat is dan ook toegestaan maar toch mogen deze niet te breed of te lang zijn. De overige pigmenteisen zijn gelijk aan die van de goudagaat. Bijkleur: zuiver **lichtgeelbezit**, egaal aanwezig over het gehele li-

chaam. De bij goudagaat niet toegestane schimmel dient bij de agaat juist wel over het gehele lichaam egaal aanwezig te zijn. Dus geen opeenhoping van schimmel in nek of rug, tevens mag in de rug geen storende hoeveelheid bruin te zien zijn. Zuiver lichtgeel, daaraan ontbreekt het nog al eens, vaak is er sprake van teveel hooggeel of van een min of meer oranjeachtige tint.

Agaat

alhoewel het geen juiste uitdrukking is wordt er dan gesproken over een iets te warme tint. Aan de gestelde eisen voor tentoonstellingsvogels zullen goudagaat poppen en agaat mannen **vrijwel nooit voldoen**. Conclusie dus, dat wij **goudagaat mannen en agaat poppen voor de show** moeten hebben. Het is zeer zinvol, met genoemde eisen voor tentoonstellingsvogels ook rekening te houden bij samenstelling van kweekparen. Zo zullen twee partners, met duidelijk sterk opgebleekte vleugel- en staartpentoppen, de nateelt geen zwarte pentoppen bezorgen. Bezitten wij nu een vogel, die uitstekend geschikt lijkt voor de kweek maar b.v. toch een wat zwakke pigmentbestreping in de flanken toont, zoek dan voor deze een partner met uitgesproken sterke flankbestreping. Het is aan te bevelen om op deze manier steeds eventuele minimale tekorten aanwezig bij één der partners, een compensatiemogelijkheid te bieden. Voor de kweek bij voorkeur fokzuivere ouders nemen, daarmee behouden wij fokzuivere nateelt. Uiteraard ook rekening houden met de sterkte van de intensiefactor, zoals eerder bij andere kleurslagen omschreven. Wij horen wel eens, dat wanneer men een **goudisabel man** zou gebruiken met een agaatpop als partner, dat dit zou resulteren in fijner en goed onderbroken pigmentbestreping bij de na-

ARIES

teelt. In dit geval dient men er rekening mee te houden dat de **mannelijke** nateelt, allen agaat of goudagaat zullen zijn die de kleurslag isabel zullen vererven, m.a.w. niet fokzuiver zijn. M.i. weegt dit nadeel veel zwaarder dan het kansje op genoemd pigment voordeel. Nog een nadeel is, dat de **vrouwelijke** nateelt uit genoemde paring geheel in de isabelserie zal thuishoren, dus de helft minder keuze als het gaat om goudagaat of

Goudagaat.

agaat. Duidelijk dus nadelig als je hier een andere kleurslag gaat inkweken. Dat is vaak het geval omdat de invloed van andere factoren of andere kleurslagen dikwijls niet onopgemerkt blijft en meer nadelen dan voordelen voor de nateelt kunnen hebben. Let vervolgens bij **al Uw kweekvogels** nog eens extra op de z.g. secundaire eisen, zijn er aanwijsbare fouten in grootte, vorm of bevedering, bij houding of conditie, dan deze exemplaren **niet** voor de kweek inzetten. Er bestaan in elke kleurslag voldoende goede, vrijwel foutloze vogels inhoudende, dat wij de mindere in kwaliteit niet hoeven kweken. Het is aan te bevelen hiervoor de artikelen te bestuderen van de Technische Commissie Kleurpostuurkanaries, die U kunt vinden in de eerste drie nummers van "Onze Vogels" 1991.

Tot een volgende keer.

Tekst: A. van Eck.
Foto's: W.D.A. Spijker.

KONACORN

Eivoer - Eifutter

"Het Beste Eivoer"

**Samengesteld voer voor het kweken van:
Kanaries, exoten, wildzang, kleine en grote
parkieten**

Konacorn eivoer - puur natuur,
heeft alles - bevat alles. Konacorn
eivoer in 5 en 10 kg voordeel-
verpakking

nieuw! Konacorn papegaaievoer echt iets
speciaals samengesteld uit meer
dan 25 soorten zoals o.a. lijster-
bessen, wortelen, pepers en de
Evita korrel.

attentie! *Vraag bij uw voedingsleverancier
eens naar
Konacorn kwaliteits vogelvoerders.*

Konacorn de merknaam van

Jaap Koopman Diervoeding B.V.

Industrieweg 23 7761PV - Schoonebeek
Tel.: 05243-2222-2400
Fax: 05243-2800